

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Libertatibus Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

Liber Tertius De propugnatoribus Libertatum Ecclesiae Gallicanae;
occasione illorum verborum, Libertates à Majoribus nostris tanto studio
propugnatas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38227

LIBER TERTIUS

De Propugnatoribus Libertatum Ecclesie Gallicanae ; occasione illorum verborum, *Libertates à Majoribus nostris tanto studio propugnatas.*

Ncredibile est , quantum valeat exemplum ad confirmandas hominum voluntates in conceptis desideriis , quamque à censura se tutos arbitrentur , qui aliorum , praesertim Antiquorum , facta similia possunt allegare. Id si quando alias , maxime in defendendis Ecclesie Gallicanae libertatibus usurpatum est à plerisque , qui licet eas antiquorum Canonum observatione definissent , nunquam tamen ferè antiquis Canonibus , sed ubique exemplis , quorum etiam plurima non ita vetera sunt , conati sunt eas suffulcire. Itaque illorum examinanda sunt facta , qui à scriptoribus Gallicanis tanquam suarum libertatum propugnatores laudantur. Sed quaerendum primum est , quae sit factorum , seu exemplorum vis in ferenda de justitia rerum sententia ?

N 2 C A-

CAPUT PRIMUM.

An exemplis judicandum sit de justitia Libertatum Ecclesie Gallicanae.

1. **I**llustrissimus Petrus de Marca, materiam libertatum Gallicanarum exemplis commodius tractari arbitratus est; Relicta, inquit in admonitione ad Lectorem art. 2. discussione juris, tutior est planè facti inquisitio, qua fines veterum possessorum demonstrare possit; cujus cognitionem assequemur, si antiqua monumenta revolventes, quid utriusque potestatis Principes in re controversa aliquando egerint, accuratè expendamus. Habet tamen illa disputandi ratio sua incommoda, eaque maxima, ut præsensit idem Autor: Atamen, inquit, dissimulandum non est viam istam publicam multis insidiis, & veluti latronum prætenturis expositam esse: quia scilicet in expansa illa saculorum serie, varia occurrunt exempla, hinc & inde usurpata jurisdictionis; qua incipitem animum ad desperationem inveniendæ veritatis adigant. Has tamen difficultates superari posse subjungit, adhibitis nimirum temperamenti à prudentia præscribendis.

2. Ego certè utiliùs judico non oriri contentiones, quàm ortas componi, nec illarum ortum præveniri efficacius, quàm si suis quæque finibus contenta sit potestas; Non posse autem intra fines illos contineri, si eos ignoret; atque adeò concordia inter Sacerdotium, & Imperium meliùs consuli ab iis, qui utriusque potestatis jura elucidaverint, quàm ab iis, qui varia congesserint exempla, & plerumque contraria, præsertim si quid factum fuerit, non autem quid fieri debuerit, examinent. Nisi enim facta justa supponantur, qui poterunt in exemplum trahi? Quomodo autem justa supponentur, nisi aliunde statuatur regulæ, quibus de illa justitia ferri sententia queat? Regulæ autem illæ quid aliud sunt, quàm partium jura, quæ consequenter nosse primùm oportet? At verò si cognita fuerint, faciliùs erit ea non prætergredi.

3. Cæterùm pugnat non solum cum Dialecticæ legibus, sed etiam cum rectæ rationis judicio, ut ex factis singularibus,

bus, qualia ferè sunt omnia, ob diversas, quibus vestiuntur, circumstantias, generales regulæ concludantur. Ex axiomatis, seu principiis generalibus eliciuntur singulares conclusiones, non e contra. Ex eo solo, quod res aliqua semel facta est, non sequitur, ut semper fieri possit. Imò rarò hinc probatur eam rursus fieri posse. Vix enim contingit, ut quæ concurrerunt ad efficiendam rem justam, iterùm omnia recurrant, quamobrem jure civili rectè cautum est, non exemplis, sed legibus judicandum esse l. nemo judex quæ est 13. ff. de sent. & interloc.

4. Sua quidem autoritate non carent exempla, cum ferendum est de similibus factis judicium; sed ità si adsint, & consentiant necessariæ conditiones. Oportet primò, ut exempla conformia sint, & consentientia, cum enim contraria non minus illustria, opponuntur, vel illorum, vel utrorumque robur concidit. Secundò necesse est ut justitia eorum probata sit, à quibus petuntur exempla; Nec enim in tanta Regum Franciæ, & Reginum Officialium, ac in longè majori Pontificum Romanorum, aut Episcoporum Gallicanorum serie, deesse potuerunt aliqui, quorum desideria, vel etiam res gestæ justitiæ limites non transcenderint, quorum exemplis, ut legibus, uti velle iniquum omninò esset. Tertio opus est, ut ab iis, quorum intererat, improbata non fuerint, imò nec ignorata, saltem si illorum consensus intercedere debuit ut plerumque necesse est. Quarto non debent exempla legibus esse contraria, maximè Divinæ, aut naturali; Alioquin enim, ut Juris textus, glossa, & Doctores monent, non leges abrogant, sed per leges corrigenda sunt. Quintò suspecta sunt semper exempla eorum, quorum ita facere plurimi intererat, præcipuè si, ut in secunda conditione diximus, pietatis, ac justitiæ laude non floreant.

5. Quæ ultima conditio, cum in plerisque deficiat exemplis, quæ in materia libertatum Gallicanarum adducuntur, nisi suppleatur à secunda, vix inde validum trahetur argumentum. Constat exemplo Summorum, sanctissimorumque Pontificum, quales v. g. extiterunt S. Innocentius, S. Leo, S. Gregorius, & alii, sicut, & Antistitum Gallicanorum doctrina, & sanctimonia illustrium, quales fuerunt S. Ire-

næus, S. Avitus, S. Cæsarius, &c. maximi ponderis esse; atque autoritatis. Cum enim Divinæ, & Ecclesiasticæ scientiæ peritissimi fuerint, potestatis suæ fines non ignorarunt; cumque sanctissimi extiterint, positos à Christo limites excedere voluisse non facile præsumendi sunt. Sed de aliis minori sapientia, vel pietate præditis non ita facile idem posset judicari.

6. Quod de exemplis diximus, ad possessionem accommodandum est. Licet enim possessio antiqua, constans, publica, bonum sit justitiæ argumentum, ac taciti eorum, quorum refert, consensus: Tamen si partes adversæ semper restiterint; si per facta, vel protestationes contrarias sese opposuerint; possessio ex jure, non ex possessione jus estimandum est.

7. Sed & illud quoque animadvertendum est, possessionem & exempla, quò recentiora sunt, eò valere minus ad probandam rei justitiam. Ex quo enim tempore fervere cœperunt contentiones, unaquæque pars; ut in omni genere disputationis mos est, iniquum fortè petiit, ut æquum auferret; unaquæque juris principia sibi statuit; Unde contigit etiam, ut Doctores plerique alterutri parti impensius faverint, nec facile illorum credatur autoritati, nisi fortè cum in ejus partis præjudicium loquantur, cujus jura tuentur. Cum enim ea diligentius inquisierint, adversus ea vix quidquam temerè concedunt.

8. Ergò ex Canonibus, maxime ex antiquioribus, ut in generalibus quæstionibus, sic in singulis difficultatibus, controversiæ dirimendæ sunt; in quo periculum quidem est, ne humanum ingenium rationum, & responsionum, cum proprio commodo invitatur, feracissimum, modum suggerat eludendarum sacrarum legum, aut etiam contra proprium, illarum sensum in suum favorem detorqueat: tamen præterquam quod in cæteris omnibus idem metuendum est, si defuit bona fides; Canones Ecclesiastici, vel ex se ipsis, vel ex comparatione cum aliis, in rebus capitalioribus ita perspicui sunt, ut judicio publico damnentur, qui reluctentem in eis veritatem obscurare nitantur. Verùm quia, ut diximus, non omninò contemnenda sunt argumenta, quæ ab exemplis ducun-

ducuntur, præcipua ex iis, quæ circa libertates Gallicanas expendenda supersunt, in hoc libro discutimus. Jam enim occasione illarum originis aliqua in primo libro tractata sunt.

CAPUT II.

De sancti Gregorii Episcopi Turonensis in propugnandis libertatibus Ecclesie Gallicanæ studio.

1. Sanctus Gregorius Episcopus Turonensis laudatur à Joanne Launoio Doctore Parisiensi epistolarum par. 6. ep. 5. quod fuerit *vir fide dignus, & libertatum Ecclesiasticarum Assertor, & vindex acerrimus.* Huic ego laudi libens subscribo. Videamus igitur, quæ fuerint libertates, quas tanto studio propugnavit sanctus ille Antistes Gallicanus.
2. Anno 577. cum Rex Chilpericus, incitante Regina Fredegunde, Prætextatum Episcopum Rothomagensem de crimine læsæ Majestatis falsò accusatum vellet opprimere, solus restitit Gregorius. Rem narrat ipse histor. Francor. lib. 5. cap. 18. aut, ut alii distingunt, 19. Ejus narratio ibi legetur cum voluptate. En quomodo Episcopos Parisiis congregatos, ac Regis voluntati reniti non audentes alloquitur; *Attenti estote quasi sermonibus meis, o sanctissimi Sacerdotes Dei, & præsertim vos, qui familiares esse Regi videmini. Adhibete ei Concilium sanctum, atque Sacerdotate, ne exarscens in Ministrum Dei pereat, ac ira ejus, & Regnum perdat, & gloriam. Illis verò silentibus, adjecit; Memento, Domini mei Sacerdotes, verbi Prophetici, quod ait, si viderit speculator iniquitatem hominis, & non dixerit, reus erit anime percutis. Ergo nolite silete, sed prædicare, & PONITE ANTE OCULOS REGIS PECCATA EIVS, NE FORTE EI ALIQUID MALI CONTINGAT, ET VOS REI SITIS PRO ANIMA EIVS.*
3. Regem autem de servandis Canonibus serò monet; *HABES LEGEM, ET CANONES. HAC TE DILIGENTER REMANERE OPORTET. Et tunc quo præceperint, si non observaveris, noveris tibi Dei iudicium imminere. Ac deinde; Tu verò qui alios de justitia culpas, pollivere prorsus quod legem, & Canones non omittas? Et tunc credimus, quod*
justi-

justitiam prosequaris. Quid apud Regem effecerit vigor ille, ac libertas Episcopalis statim declarat idem Gregorius; Ille verò porrectâ dextera juravit per omnipotentem Deum, quod ea, quae lex, & Canones edocebant, nullo praeferret pacto. In ea tamen voluntate Rex diù non perseveravit, urgente praesertim Fredegunde, quae cum Gregorii animum per Nuncios promissis 200. argenti libris corrumpere tentaret, respondit ipse; *Si mihi mille libras auri, argentiq; donetis, nunquid aliud facere possum, nisi quod Dominus agi praecipit? Unum tantum polliceor, quod ea, quae ceteri secundum Canonum statuta consenserint, sequar.*

4. Denique cum Praetextatus crimina, quorum reus non erat, confessus fuisset, spe veniæ, hac confessione sibi fraudulenter suggesta, consequendâ, ad graves eum poenas damnari Rex enixè postulavit. *Quibus conditionibus ego,* inquit Gregorius, *restiti juxta promissum Regis, ut nihil extra Canones generetur.* Oppressus quidem fuit Praetextatus, sed Gregorius animam suam liberavit, magnamq; propugnata cum libertate Canonicae disciplinae apud Deum, & apud homines laudem consecutus est. Utinam hodiè plurimos haberet Ecclesia Gallicana similes libertatum Ecclesiasticarum, & Canonum propugnatores!

5. Recessit tamen aliquando Gregorius à Canonibus; Id ipse fateri videtur lib. 5. histor. Francor. cap. 49. ubi narratâ falsâ accusatione contra se anno 580. in Concilio Brennacensi instituta, scribit; *Restitit ad hoc causa, ut, dictis Missis in tribus altaribus, me de his verbis excuerem Sacramento. Et licet Canonibus essent contraria, pro causa tamen Regis impleta sunt.* Sed posset fortassis ea purgationis forma ob gravem necessitatem excusari, cum Juri Divino non videatur adversari.

6. Illud verò quod idem Gregorius de se refert eodem libro cap. 14. difficiliorem habet excusationem, nec apparet quomodo Divinam legem non violaverit; Quod scilicet Meroveo Chilperici Regis filio Divinam Eucharistiam ministravit appetitissimè indigno. Quis enim ignorat publico peccatori publice sacramenta petenti deneganda esse? Id olim sancti Patres, id modò Theologi communiter docent. Et ad vos, inquit S. Joannes Chrysoft. homil. 60. ad populum Antiochenum, Eucharistiae Ministros alloquens, *sermonem convertere necessarium*

rum est, ut multo cum studio haec dona distribuatis. Non parva vobis imminet ultio, si quemquam illius culpae confitit, huius mensae participem esse concedatis: sanguis eius de manibus vestris exquiretur. Siue quis Dux militia sit, siue Praefectus, siue PRINCEPS DIADEMATE CORONATUS, INDIGNE, AVTEM ACCEDAT, PROHIBE: majorem illo potestatem habes. Hoc vestra dignitas est: hoc securitas, hoc corona. Nota erat Meroveo à professione Religiosa apostasia: mortem minabatur aliquibus ex populo se illaturum, si sibi denegaretur communio: Ex quibus manifestum fiebat quantum esset eo Sacramento indignus. Gregorii tamen culpam multa minuunt. Nam praeterquam quod Meroveus liberè habitum Religiosum non assumpserat, sed à Carcere ad Monasterium ductus fuerat (quae tamen excusatio juxta illius temporis disciplinam levis reputabatur) Gregorius solum suum iudicium non sequebatur; idem sentiebat Ragnemodus Episcopus Parisiensis, qui tunc aderat; Praeterea non propriorum, sed populi sui malorum metu ducebatur.

7. Atque, quod certum signum est ipsum non ex Canonum contemptu, sed potius ex nimio Canonum studio deliquisse, putabat se ad concedendam communionem Meroveo à Canonibus adstringi; Quod his verbis testatur loco citato; Quod cum resuraremus, ipse clamare coepit, Et dicere, quod non rectè eum à communione sine fratrum communitate suspendereimus. Illo autem hæc dicente cum consensu fratris (Episcopi Parisiensis) qui praesens erat, contestatâ causâ canonicâ, Eulogias à nobis accepit. Ubi vides id factum, contestatâ causâ canonicâ, ut duobus illis Episcopis videbatur. Factum narrat Gregorius cum ea sinceritate, quae dubitare non sinit, ipsum gravis culpae sibi non fuisse conscium, quamvis gravissima ex propria natura sit.

8. Subjungit Gregorius aliud eximium magni sui in propugnandis libertatibus Ecclesiasticis, & custodiendis Canonibus studii specimen. Postulabat Chilpericus Rex praedictum filium suum Meroveum ab Ecclesia, ad quam confugerat, eijci, sed nullo metu Gregorium adigere potuit, ut loci sacri violaretur immunitatem, expulso Meroveo. Igitur, inquit Chilpericus Nuntios ad nos direxit, dicens; Ejicite Apostatam illum de Basilica: sin autem aliud totam regionem illam igni succendam. Cumq; nos rescripsissemus, impossibile esse, quod temporibus Haereticorum non fuerat, Christianorum

106 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
rum temporibus nunc fieri, ipse exercitum commovet, & illuc dirigit. Re-
cessit spontè Meroveus, ne tantorum malorum esset oc-
casio.

9. Hodie illa sacrorum locorum immunitas inter liberta-
tes Ecclesiæ Gallicanæ non computatur, & in Francia mi-
nus quam in aliis Provinciis observantur editi ea de re Ca-
nones.

C A P U T I I I.

De Hincmaro Archiepiscopo Remensi.

1. **Q**uia libertates Ecclesiæ Gallicanæ juxta traditam ea-
rum definitionem in observatione antiquæ disciplinæ,
maximè Canonum à sanctis Conciliis œcumenicis editorum
aut confirmatorum collocantur, plures Hincmarum Archie-
piscopum Remensem prædicant, quasi nemo antiquos Ca-
nones tam manifestè tamque constanter defenderit. Cumque
Præsul ille inter Gallos celeberrimus sit, tum propter Cano-
nicæ jurisprudentiæ notitiam, tum propter egregiam apud
Reges, & Præsules Gallicos gratiam, & autoritatem;
ideoque illius sententia, & exemplum magni putetur esse
ponderis, operæ pretium est ea, quæ ab illo Præsule, vel
gesta, vel dicta sunt, prosequi: Atque quid in eis proban-
dum sit, expendere.

2. Equidem si ejus cum Romanis Pontificibus, quibuscum
ei res fuit, institueretur comparatio, & non solum ex dig-
nitate, sed ex personarum etiam meritis gestorum justitia
decereretur, in favorem summorum Pontificum judican-
dum esset. Antistitem illum doctrinâ, prudentiâ, & forti-
tudine præditum fuisse non negabo; sed ejus doctrina in ca-
villationes, prudentia in astutiam, fortitudo in pertinaciam
frequenter decesserunt; Præsertim ubi privatæ illius causæ
interfuit. Undè, quod magnum est adversus illum, & Epif-
copos, quos secum traxit, præjudicium, in plerisque cum
sancta Sede contentionibus viros bonos, quos aut deposue-
rat, aut deponendos curaverat, ad remedium appellationis
con-

confugere prohibebat, licet ex eventu confiterit, illos iniquè fuisse damnatos.

3. Quatuor præcipuè fuerunt illæ contentiones. Prima occasione Clericorum ab Ebbone ordinatorum. Secunda occasione Rothaldi Episcopi Sueffionensis. Tertia occasione Hincmari Episcopi Laudunensis. Quarta occasione Regni Lotharii. De prima in hoc capite, de aliis in sequentibus.

4. Cùm Ebbo Remensis Archiepiscopus depositionis Ludovici Pii Gallia Regis, & Imperatoris in Conventu Compendiensi anno 833. præcipuus Autor, Architectus, & Inventor fuisset, in criminis pœnam à sua dignitate se ipse deposuit in Concilio apud Theodonis Villam anno 835. quam depositionem Concilium confirmavit. Sed cùm Ebbo dignitatis, quam nonnisi invitus dimiserat, desiderio teneretur, eam resumere pluries tentavit, ac re ipsa Lotharii, ejusdem Ludovici filii, & in Imperio successoris, cujusque potissimum gratiâ Ebbo peccaverat, autoritate restitutus est à pluribus Episcopis, & Pontificales functiones exercuit, ordinatis quibusdam Clericis, ut narrat post Flodoardum Willielmus Marlot. Metrop. Remens. histor. lib. 3. cap. 21. Ebbone defuncto anno 851. Kalendis Aprilis, Hincmarus, qui ei adhuc viventi substitutus fuerat in Concilio Beluacensi anno 845. Concilium Sueffionense anno 853. celebrari curavit, ut & sua confirmaretur, & Clericorum ab Ebbone promotorum infirmaretur ordinatio, quod utrumque obtinuit.

5. Clerici autem suæ dejectioni non acquiescentes, ad sanctam Sedem appellarunt, & ad Nicolaum primum Papam postea confugerunt, qui eorum causam justam esse cognoscens, Hincmarum hortatus est, ut eos ipse solus restitueret, ne, si major adhiberetur solemnitas, ejus injustitiâ detegeretur; sin autem nollet, Concilium ad causam retractandam indicebat Sueffione ab omnibus, qui convenire possent, Galliarum Episcopis habendum. Qua de re scripsit etiam ad Herardum Archiepiscopum Turonensem, & ad cæteros in hæc verba: *Imperò si hunc (Hincmarum) stelli ad hoc munda conscientia non permittit, præcipimus vos, una cum cæteris Archiepiscopis, & Episcopis Galliarum, & Neustria, quibus tamen possibilitas est, in id ipsum,*

cum prædicto fratre, & Coepiscopo nostro Hincmaro, & suffraganeis apud Sueffonicam Urbem pariter convenire. Ad quorum venerandum Convenium Wlfadum quoque, cum jam præsignatis paribus ejus, vos accersere procul dubio volumus. Hincmaro Clericos illos restituere recusante, Concilium congregatum est Sueffione anno 866. in quo probata est Clericorum ordinatio, & nihilominus causa cum Epistola Synodica ad Nicolaum remissa. Scripsit etiam Rex Carolus de eodem argumento, & eodem ferè modo, ac stylo, ut utriusque epistolæ Autorem judices esse ipsum Hincmarum.

6. Nicolaus Episcopis Concilii Sueffionensis, Carolo Regi, & Hincmaro rescripsit, quibus omnibus Epistolis graviter perfringebat Hincmarum, quod in ea causa callidè, ac dissimulante egisset, Episcopos iterum convenire, & Clericorum historiam accuratè perscribere, Clericos verò interim in suis gradibus stare jussit. Restitutos monuit ne injurias ulciscerentur, & ut Hincmaro præsertim reverentiam exhiberent. Iidem Episcopi, qui anno 866. ut diximus, Sueffionem convenerant, anno sequenti Trevis congregati sunt, Epistolamque Synodicam, quam primus subsignavit Hincmarus totam Ebbonis, ordinatorumque ab eo Clericorum historiam continentem Romam miserunt juxta præceptum Nicolai, ac pro uno eorum Wlfado scilicet, jam Bituricensi Episcopo creato, pallium postularunt. Aliam etiam misit Carolus Rex.

7. Eam epistolam, cum jam Nicolaus decessisset, Romam delatam recepit ejus Successor Hadrianus II. Ea perlecta Clericorum causam justam declaravit, & Wlfado pallium ab Episcopis & à Rege postulatum concessit.

8. Enituerunt in illo processu justitia, prudentia, & charitas Nicolai. Primo, ut patet ex ejus ad Hincmarum epistola, Clericorum ab illo Archiepiscopo, vel eo instante depositorum querelâ auditâ, non antè quicquam decrevit, quam monumenta de hoc negotio in Archivis Pontificiis recondita perquiri jussisset, eaque simul cum iis, quæ ab Hincmaro missa fuerant, diligenter perlegisset. Secundò licet ex omnium illarum scripturarum lectione colligeretur, injustam fuisse depositionem, judicium ferre noluit; *Sed his omnibus, inquit,*
idest

id est tam illis monumentis, quae penes nos habentur, quam his, quae sanctitas tua nobis destinavit, rite collectis emulcamentis, recensitis nondum liquido patet, eosdem Clericos regulatim gradu proprio caruisse. Verum nos nec hostemur, nec per hoc quemlibet condemnamus, nec facile vocem istorum spernimus, nec reverentiam tuam improvide reprehendimus. Tertio cum suspicetur Hinemarus aliquo irae, vel odii metu ad eam dejectionem fuisse impulsus, nec ejus animum facile flecti posse, velit tamen illius honori consulere, ad clementiam illum hortatur, suadetque, ut ipsemet misericorditer cum dejectis agens, eos restituat, ne injuste fuisse depositos solennius negotii examen patefaciat; Proinde necessario praesentis Epistola salubrius fraternitatem tuam hortatur assatibus, uti commemoratos viros Wifadum scilicet, Collegasque ipsius clementi animo, & tranquillâ studeat ad se magnanimitate vocare, depositaque omni fuditus animositate, de restitutione ipsorum secum fraternè tractare, atque misericorditer consummare contendat. Laudabilius quippe judicavimus, ac coram Deo acceptius esse credidimus, si respectu Divinitatis interrogata conscientia solus illorum restitutorum sine quavis ipse refragatione admisseris, quam si prius remittens, detecta tamen justitia, cum multis hanc postea fueris amplexatus. Quarto si quod summus Pontifex monet, recusaturus sit Archiepiscopus Remensis, ejus recusatorem benignè interpretatus, eamque timoratae conscientiae tribuens, Concilium indicit ab omnibus, qui convenire poterunt, Galliarum Episcopis, habendum Sueffione, ubi res ordine judiciario tractanda sit. Jam verò si flecti ad hoc temeranda conscientia non permittit, praecipimus fratrem nostrum Renigium Lugdunensem, Adonem Viennensem, Venilonem Rothomagensis una cum ceteris Archiepiscopis, & Episcopis Galliarum, & Neustriae, quibus tamen possibilitas est, in idipsum cum Beatitudine tua, & suffraganeorum tuorum apud Sueffionem Urbem Dioeceseos tua pariter convenire. Ad quorum venerandum Conventum Wifadum quoque cum praesignatis paribus ejus vos accersere praecal dubio volumus, &c. Quinto renuente Nicolai consilium Hinemaro, indicta est Synodus Sueffionensis, missis litteris Pontificiis à Remigio Episcopo Lugdunensi, cui haec cura demandata fuerat. Dum tempus expectatur, Carolus Rex Nicolaum rogat, ut interim Wifado Ecclesiam Bituricensem committere liceat, sed Pontifex respondet, nihil ante Synodi definitionem innovandum. Sexto cum Concilium Sueffionense causam ad summum Pontificem remisisset, eam ipse diffinire Romae noluit,

YO TRACTATVS DE LIBERTATIBVS,
luit, antequam iidem Episcopi rursus congregati totam rei
gestæ seriem misissent. Septimo Clericos, ut jam diximus,
hortatus est, ne de victoria illa confolescerent, sed Hincma-
ro humiliter subjacerent.

9. Nihil in tota illa Nicolai agendi ratione non laude dig-
num, nihil libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ adversum. Econ-
tra verò quot usus sit artibus (ne fraudes appellem) Archie-
piscopus Remensis, aperiunt & ipsiusmet ad Nicolaum, &
Nicolai ad ipsum, ad alios Episcopos Gallicanos, & ad Ca-
rolum Regem epistolæ apud Philippum Labbæum tom. 8.
Concil. apud Jacobum Sirmondum tom. 3. Concil. Gall. ac in
2. tomo operum Hincmari ab eodem Sirmondo collectorum,
Obtemperavit tandem Hincmarus Nicolai iudicio post longam
resistentiam, eique suam obedientiam epistolâ submissionis
plena significavit, quæ habetur tom. 2. ejus operum num.
22. & adhuc alia, quæ extat ibid. sub num. 26. in qua no-
tandæ sunt præcipuè ista verba; *Ne contra vestram iussione[m], ac dis-
positionem agam modis omnibus devitare cupio, qui APOSTOLICÆ SEDIS
DECRETIS IN OMNIBVS PARERE DESIDERO: utinam hæc
verè ab iis dici possint, qui auctoritatem Hincmari tanti fa-
ciunt.*

C A P U T I V.

*De contentionibus Hincmari Archiepiscopi Remensis cum
summo Pontifice occasione Rothaldi Episcopi Suef-
sionensis.*

1. **E**Xagitatis, ut in superiori capite vidimus, ab Hinc-
maro Clericis ab Ebbone, in cujus locum ipse successus
fuerat, ordinatis, Rothaldum Episcopum Sueffionensem,
qui unus fuerat ex iis Episcopis, à quibus, ut in superiori
capite diximus, restitutus fuerat Ebbo, congregatis plurium
Provinciarum Episcopis in Villa Convicino propè Sylva-
nectum dignitate privare moliebatur. Quamobrem Episcopus
Sueffionensis sanctam Sedem appellavit, sed eam adire prohibi-
tus est; Quin etiam congregato alio Concilio in suburbio
Civi-

Civitatis Sueffionensis pro ea, quâ Hinmarus apud Regem tunc præsentem, & apud Episcopos, pollebat gratiâ, & auctoritate, damnatus, dejectusque est, ac in Monasterium relegatus, altero in ejus Sede collocato. Denique tamen Nicolai Papæ auctoritate, crebrisque litteris, ut Romam perveniret, consecutus est. Ibi frustra expectatis per plures menses accusatoribus, Nicolaus Primus Papa in Ecclesia S. Mariæ Majoris, approbante Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum Conventu, vestibus Pontificalibus cum indui iussit, ea lege, ut si comparerent Accusatores, eis respondere teneretur, nec Officia Divina celebrare, nisi aliquanto post tempore permissus est. Tandem plenè absolutus ad suam Sedem remissus est cum litteris suæ absolutionis, & multis commendatitiis ad Regem, ad Hinmarum Metropolitanum, ad Episcopos Galliæ universos, ad Clerum, & plebem Sueffionensem. Interfuit cum ipso Hinmaro Concilio Sueffionensi III. anno 866. & Tricassino anno 867. quod evidens signum est ejus restitutioni neminem non acquievisse.

2. Sed in eo negotio ut vult Petrus de Marca lib. 7. cap. 23. dissentiebant Episcopi Gallicani à sententia Nicolai Papæ. Dicit enim Hinmarum in ea epistola, quam scripsit Summo Pontifici, quæque refertur à Flodoardo lib. 3. histo. Remens. cap. 13. evulgasse quinque *arcana* Episcoporum Gallicanorum quoad depositiones Episcoporum, supponens illum reliquorum Antistitum fuisse Interpretem. *Arcana* illa totidem esse Gallicanarum libertatum capita crederem, nisi libertates illas in Jure communi, ac in constanti Canonum observatione, quæ res arcane non sunt, à Gallis constitutas meminisssem. Primum, ex illis arcanis erat, Synodos Provinciales posse Episcoporum, vel Clericorum causas sine Summi Pontificis intercessione definire. Secundum, accedendum esse ad Sedem Apostolicam, si causa tractetur, quam ex Canonibus decidere nequeat Synodus unius, aut plurium Provinciarum: Tertium, Episcopum depositum posse, si voluerit, post sententiam, non autem antea interponere appellationem ad sanctam Sedem. Quartum, non posse à Judicibus electis appellari. Quintum, Metropolitanos, qui pallium à Summo Pontifice receperint,

TIT TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
perint, judicandos non esse ab Episcopis Provincialibus absque
autoritate Sedis Apostolicæ.

3. Verum quoad primum cum ipsemet Marca post quintum
addat, *certain esse potuisse Papam*, si ita existimaret, *sibi reservare ju-
diciam Metropolitanorum*, idque *facilitatem à Caestino, Leone & Hilario*:
quæro quâ autoritate id facere potuerit? si eâ quam accepit
à Christo; quidni etiam potuisset, saltem in certis casibus,
videlicet cum Episcopi à Synodo Provinciali opprimendi fo-
rent, ut Rothaldo, de quo nunc agimus, contigit, & Hinc-
maro Laudunensi, de quo in capite sequenti, eorum sibi ju-
diciam reservare? Nec enim Christus, cum Petro suas oves
commisit; Metropolitanos ab Episcopis distinxit. At in-
quies, Metropolitanis fieret injuria, quibus Ecclesia sua
jura semper salva esse voluit, si Episcoporum eis judicia sub-
traherentur. Sed nonne Ecclesia majorem Conciliis Provin-
cialibus contulit autoritatem in Metropolitanis Canonibus anti-
quioribus, atque adeo secundum Gallorum doctrinam præstan-
tioribus? Nam Can. 1. Ephesino Metropolitanæ, saltem in casu
hæresis Episcoporum Provinciæ judicio subjacent. Si ergo
Conciliis non fit injuria cum sancta Sedes evocat ad se ju-
diciam Metropolitanorum, qui ex illo Canone à Conciliis
essent judicandi, quæ fiet injuria Metropolitanis, dum Epif-
coporum, Confratrum invidiâ, vel Principum potentiâ op-
primendorum, causas ad se trahet; præsertim cum ipsi Me-
tropolitani non possint soli, sed cum Concilio Provinciali
hujusmodi controversias definire? Gregorium IV. & Leo-
nem etiam IV. triginta ferè annis ante id tempus in gratiam
omnium Episcoporum constituisse, ut eorum judicio super-
sederetur, si Sedem Apostolicam appellassent, fatetur ipse-
met Petrus de Marca, quamvis istas Constitutiones non fuis-
se receptas, probet ex eo quod Hadrianus privilegium illud
concesserit Acardo Episcopo Nannetensi; quasi non soleant
privilegia, quibus quis gaudet ad majorem securitatem plu-
ries confirmari, aut Acardo privilegium concessurus fuisset
Hadrianus, quod jam antea in favorem omnium Episcoporum
editum robur obtinere non potuisset. 2. & 5. verissima sunt,
quintum contrarium est juri evocationis, quod nec ipse
Hincmarus summo Pontifici negavit.

4. Quat-

4. Quartum urgebat vehementer Hincmarus; & eo prætextu Clericos ab Ebbone ordinatos, quos ipse deponendos curaverat, vetabat appellare, licet ipsemet eis Judices eligere suavisset; *istorum fiatrum*, inquit in Concilio Suesionensi 2. anno 853. act. 1. sententia manifestè me tangit, qui si contra aliquem Coepiscoporum nostrorum clamassent, ad nostræ humilitatis auctoritatem ab eo provocare debuerant. Nunc autem quia de judicio nostro queruntur, oportet, ut libellari subscriptione ad electos provocent Judices, quatenus causa illorum debitum, & certum finem accipiat. Eodem prætextu Rothaldi Episcopi Suesionensis appellationem ad sanctam Sedem impedire contendebat; Sicut plurimum valet doctrina, & peritia legum, præsertim Ecclesiasticarum, dum quis rectè affectus est: ita eà quis perniciosè abutitur, cum odio, vel alia perturbatione animi movetur. Certè si Hincmarus Remensis à Judicibus electis damnatus fuisset, appellationem à Canonibus sibi permissam, nedum non prohibitam, & clarè intellexisset, & probasset efficacissimè. Africana Concilia, quibus nitebatur Hincmarus hujusmodi appellationes, etiam in casu manifestæ oppressiois, vetuisse præsumi non potest. Etsi ea fuisset illorum mens, numquid potuissent illi condendis Canonibus, aut Gallicani acceptandis, vel etiam summi Pontifices probandis, auctoritatem futuris Pontificibus in persona B. Petri à Christo collatam adimere? Verùm non de Episcoporum, imò etiam nec de Clericorum depositione, sed de negotiis civilibus intelligendos esse Canones Africanos probat contra Petrum de Marca Joannes David Doctor Parisiensis in lib. de Judiciis Canonicis Episcoporum cap. 12. art. 1. Præterea in eo compendio Canonum quod aliqui ab Hadriano Papa, Carolo Magno traditum asserunt, quodque ab Henrico Canisio Noviomago, deinde à Severino Binio tom. 5. Concil. editum est, ante Canones Sardicenses sic habetur: *sunt etiam Ecclesie regula, quæ in Africanis regionibus frequentissimè Synodali Concilio conscriptæ sunt; sed in his omnibus illa sequi debemus, quæcumque à Nicæno Concilio, & à sancta, atque Apostolica Ecclesia Romana non discrepare videmus.*

5. Hincmarus ipse jus illud sanctæ Sedis agnovit, ut significat tota epistola 22. quæ est ad Papam Nicolaum occasio-

P

ne

114 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
ne Clericorum ab Ebbone ordinatorum, quos Papa restitui
jufferat; OBTEMERARE CVRAVI RESERVATO PER OMNIA
SENTENTIAE AC IVRIS PRIVILEGIO EIVSDEM APOSTOLICA
SEDIS, ET SALVA DEFFINITIONE, AC CONFIRMATIONE
EXPECTATA VESTRAE DISCRETIONIS, ATQVE AVTORI-
TATIS. Et inferiùs; *Quæ verbis, & scriptis mihi per istum Religio-
sum Archiepiscopum exinde sequenda atque tenenda mandaveritis, pro si-
re, & posse, obedire & conservare curabo, sicut hæcenus ea, quæ inde fue-
rant statuta, & confirmata servavi. Et alia multa his similia. Idem
satis professus antea fuerat, à Benedicto III. & ab eodem
Nicolao confirmationem Concilii Sueffionensis 2. in quo Cle-
rici illi depositi fuerant, postulans, & per subreptionem
obtinens, ut Nicolaus epistola 46. quæ est ad Episcopos Con-
cilii Sueffionensis 3. scribit. quæ confirmationes habentur
apud Sirmondum tom. 3. Concil. Gall.*

6. Imò ipsiusmet Rothaldi occasione scripserat ad eundem
Nicolaum; *Nullam possenus habere verecundiam de restitutione illius, si
foret facta à vestri summi Pontificatus pietate, quia omnes senes cum junioribus
SCIMVS NOSTRAS ECCLESIAS SVBDITAS ESSE ROMANÆ
ECCLESIAE, ET NOS EPISCOPOS IN PRIMATV B. PETRI
SVBIECTOS ESSE ROMANO PONTIFICI tom. 2. epist. 17.*

C A P U T V.

*De contentionibus Hincmari cum summo Pontifice occasio-
ne Hincmari Laudunensis, & Regni Lotharii.*

1. **A**Nno 869. Hincmarus Archiepiscopus Remensis ne-
potem suum etiam nomine Hincmarum Episcopum
Laudunensem, cui erat infensus, in Concilio apud Verme-
riam deponi facere conabatur, sed ille ad Sedem Apostoli-
cam appellavit. Hadrianus II. Papa pluribus litteris urgebat,
ut Laudunensis Romam accederet, sed non obtinuit. Hic
rursus in Concilio apud Attiniacum anno 870. accusatus rur-
sum ad sanctam Sedem appellavit. 3. iterum accusatus in Con-
cilio Dusiacensi anno 871. Episcopali gradu dejectus est. Nar-
rat ipse in libello proclamationis, quem Joanni Papæ VIII.
obtu-

obtulit, quomodo fuerit ad hanc Synodum perductus, quam acerbè in ea tractatus, & ab Officio Episcopali remotus, deinde in exilium missus, ferro vincus, ac denique oculis privatus.

2. Instittit vehementer Hadrianus, ut miserabilis ille Præful, & ejus Accusatores Romam venirent. Sed mortuo illo Pontifice, Joannes VIII. ejus successor deceptus litteris Caroli Calvi, Hincmaro Remensi, qui, ut conjicere licet, verus erat earum autor, scripsit, ut in Ecclesia Laudunensi alius ordinaretur Episcopus. Sed congregato ab eodem Pontifice Concilio Tricassino anno 878. Hincmarus Laudunensis libellum obtulit, quas, à Patruo præsertim, injurias perpeffus fuerat, enarrantem. Quare summus Pontifex, veritate cognita, ei Ordines exercere, ac etiam cæco Missam celebrare, nec non partem reddituum Ecclesiæ Laudunensis retinere concessit, quo audito ejus amici ad Ecclesiam eum duxerunt, & Benedictionem populo dare coegerunt, ut refert Continuator Aymoin. lib. 5. cap. 37.

3. Circa depositionem Episcopi Laudunensis duæ potissimum contentiones inter summum Pontificem, & Hincmarum Remensem exortæ sunt. Prima quod Laudunensis majorem quam par esset autoritatem tribueret epistolis, quibus se tuebatur, quæque à veteribus Pontificibus scriptæ dicebantur, qua de re in primo libro, & infra cap. 6. Secunda quod post interpositam appellationem ad sanctam Sedem depositus fuisset: Contendente Remensi non valere appellationem à Judicibus electis, quod cap. 4. confutavimus.

4. Cùm anno 869. Lotharius Austrasiæ Rex decessisset, Hadrianus Papa scripserat ad Procere ejus Regni, ut fideles essent Imperatori Ludovico, Lotharii fratri, & ad Procere, & ad Episcopos Regni Caroli Calvi, ut eum ab invadendo prædicti Lotharii Regno deterrerent. Scripsit etiam seorsim Hincmaro Archiepiscopo Remensi, ut operam suam interponeret, ne quis ditionem illam usurparet. At verò Hincmarus qui Caroli Calvi ope Archiepiscopatum Remensem retinuerat, à quo eum Lotharius senior junioris Pater, & Episcopi in istius Regno constituti, deturbare conati fuerant, ut illic reponeretur Ebbo, quique Carolum in multis, iisque

gravibus negotiis, propitium expertus fuerat, partes ejus sequi maluit; cumque Regem illius Franciæ portionis, quam Lotharius Junior obtinuerat, coronavit in Synodo Metensi Quintò Idus Septembris anno 869. quæ Synodus Prælatoria dicta est, quòd injustè usurpatum à Carolo Lotharii Regnum non dubitaretur.

5. Hadrianus eam coronationem, apertam justitiæ violationem, & suarum litterarum contemptum interpretatus, aliis Epistolis Carolum increpuit, quod Lotharii Regnum invalisset, & Sedis Apostolicæ Legatos contempnisset, mandavitque ut Regno illo excederet, & alios Legatos benigne susciperet: Episcopos, & Proceres Regni Caroli hortatus est, ut cum ab illa usurpatione revocare conarentur; sed præsertim Hincmarum Remensem arguit, quod Regem à pervasione illa non avertisset, nec sibi rescripisset, cumque rursus hortatus est, ut in id muneris incumberet; præcipiens ut si Rex parere recusaret, ab eo recederet: *si*, inquit, *in obstinatione sua perfidia Rex post vestram conventionem persistere maluerit, quam respicere, ab illius vos consortio sequestrare; si Communionis nostræ vultis esse participes.* Respondit Hincmarus epist. 41. tom. 2. edit. Simon. Carolum asserere illam sibi Regni partem à Patre Ludovico datam, & à Lothario Imperatore confirmatam, atque adèd ut suam assumere, non ut alienam rapere; nec contrarium per confessionem, aut convictionem constare; *Reverentia vestra debita humilitate respondebo; quoniam etsi ita esse, ut scribitis, scirem, cum ipse Rex Carolus ita esse non consteatur: nec vel legali, vel regulari judicio inde convictus appareat, & multis attestantibus fateatur hanc Regni partem sibi à Patre Ludovico Augusto consensu tam Episcoporum, quam ceterorum Procerum totius Imperii traditam, & à fratre Lothario Sacramentis publicè confirmatam, sequendum tamen mihi arbitrarer quod præmisso judicio dicit Africanum Concilium, ut magis caveat Episcopus, ne dicat in quemquam quod aliis documentis convincere non potest.*

6. Cumque aliunde nec à sua Urbe abesse posset Hincmarus, nec Carolo subsidia denegare, rogabat Pontificem, ut mandatum revocaret: *Quæ*, inquit, *ut non ad accusandum, sic nec ad excusandum in advocacy præfati Regis, astatem enim habet, depono, NEC AD RESISTENDVM VESTRÆ AVTORITATI, SED CONSULENDVM qualiter nos Episcopi, & ego præcipuè, in quem tantam com-*
mina.

minationem intentatis, erga Regem nostrum gerere debeamus. Quapropter Domine Pater Reverendissime consulite secundum privilegium Sedis vestre subjectioni nostræ, ne talia nobis cujuscunque suggestione mandatis, unde inter Episcopalem auctoritatem, & Regalem potestatem, inter Ecclesiam, & Rempublicam scandalum possit oriri. An negotium ulterius cum Hincmaro processerit, antiqua monumenta non docent. Solida fortassis visa est illi Hincmari ratio.

C A P U T V I.

Quâ ratione Hincmarus libertates Ecclesiæ Gallicanæ defendisse videatur.

1. **I**N negotiis, quæ suprâ retulimus non itâ laudabiliter se gessit Hincmarus Remensis, ut Ecclesiæ Gallicanæ glorandum sit talem habuisse suarum libertatum defensorem. Sed hanc illi Prælato laudem tribui puto, quod Canonum auctoritatem Summorum Pontificum Decretalibus prætulisse videatur, eoquæ prætextu tam pertinaciter suorum consiliorum executionem prosecutus sit, prohibentibus licet Romanis Antistitibus.

2. Acerrimè quidem Canonum executionem prosequi visus est, sed nescio an laudandus sit in eo ejus zelus. Ut enim propriæ securitati consulere, aut fortè livori faceret satis, Canones, quos desideriiis suis accomodabat, observari pertinaciter postulabat. Præcipuum ejus studium fuit circa Canonem Africanum prohibentem appellationes à Judicibus, quos partes elegissent; quia scilicet hæc appellationis prohibitio, quam, ut diximus cap. 4. perperam affingebat Concilio Africano, viam omninò præclusisset Ebbone, ne propriam Sedem resumeret, & ab ea ipsum Hincmarum sibi suffectum expelleret; Rothaldum, qui cum aliis Episcopis, & Lothario Imperatore Ebbonem restituerat post mortem Ludovici Pii, quemque idem Hincmarus deponendum curaverat, Clericos item ab Ebbone post suam restitutionem, & antequam rursus deponeretur, ordinatos, atque urgente Hincmaro dejectos, à omni spe recuperandi gradus privasset, eo quod Judices, à

quibus damnati fuerant, elegissent, ut eis objiciebat; *Secundam* Canoniam institutionem elegit sibi (Ebbo) per consensum Synodi Episcopos Judices peccatorum suorum, quos Canones electos appellant. De quibus scriptum est in Concilio Africano cap. 36, ut ab electis Judicibus provocare non liceat. Hincmarus opusc. 2. contra Gothesc. cap. 36. absque dubitatione confido quia illud, quod in prefato Carthagenensis Concilii Capitulo sine ulla interpellatione subsequitur Decretum vestri moderaminis nequaquam prateriret; sanè, inquit, si ex consensione partium electi fuerint Judices, etiam à pauciore numero quam constitutum est, non liceat provocare. Qui numerus constitutus in 12. superiori Capitulo demonstratus, & consensus partium expetit in dijudicatione Rothaldi constat fuisse completus. Hincmarus tom. 2. n. 17. epist. ad Nicolaum Papam.

3. Eo prætextu, vel alio simili multoties, diuque Summis Pontificibus reluctatus est, sed tandem eorum præceptis cessasse negari non potest; æquiusque esset ejus obedientiam imitari, quam contumaciam laudare; *Semper*, inquit epist. ad Nicolaum Papam, quæ est 26. tom. 2. editionis Sirmondi, & Apostolica Sedi, & ejus Rectoribus, postquam me nosse potui, pro meo scire, & posse fidelis, & devotus, & humilis, ac **SUBJECTVS EXITI**, sum, & adjuvante Domino, permanebo. Multa his similia, tum in illa epistola, tum in quibusdam aliis leguntur, ex quibus intelligitur, illum, etiam cum supremo Christi Vicario repugnaret, ejus potestatem agnovisse, illique parere videri voluisse. Sed quæ fuerit ejus circa Canones sententia videamus.

4. Decoquere non poterat, ut Jura Metropolitanorum imminuerentur prætextu Decretalium, quæ suppositæ antiquis Pontificibus ante annos circiter 80. & in lucem emissæ fuerant. Ideoque illis Canones ab Ecclesia universa, præsertim à Summis Pontificibus receptos opponebat, insinuans potius parendum Canonibus, qui diuturno usu, ac Præfulum Romanorum Decretalibus comprobati fuissent, quam Decretalibus aliis, quæ cum illis pugnabant. *Si illa*, inquit scribens ad Hincmarum Laudunensem opusc. 55. Capitem cap. 43. quæ de prefatorum Pontificum Apostolica Sedi Epistolis dicis recipiendos venerandos Canones esse, qui quod vis dicis sanctum & licitum, & quod non vis non sanctum, & illicitum, ac si in voluntate tua cuncta sint posita, & non sit qui tua posita resistere voluntati, pande nobis quasumus, quid censeas de eorum Decretis, qui

post Nicanum Concilium, & alia Catholica Concilia observanda Decretalia constituta de eisdem Sacris Canonibus promulgata sanxerunt, sicut Siricius, Innocentius, Zosimus, Bonifacius, Celestinus, Leo, Hilarius, Symmachus, Gelasius, Hormisdas, Gregorius, & quique alii, quorum Decreta Ecclesia Catholica, & Patres, ac Prædecessores nostri servanda tenuerunt & venerati sunt. Et quoniam in quibusdam à præfatis, quos appellas Canones dissonant, magistratū censurā decerne, quæ ex his sequi, & quæ refutare debeamus. Et tom. 2. n. 36. epist. ad eundem Hincmarum Laudunensem; Ego Decretales Epistolas Sedis Apostolicæ diversis temporibus pro diversorum Patrum consolatione vel consultatione ab eisdem Sedis Pontificibus datas & venerabiliter suscipio, & venerabiliter suscipiendas dico & scribo, & sacrosanctorum Conciliorum Canones CVM DECRETIS APOSTOLICÆ SEDIS ex ejusdem Sacri Canonibus promulgatis, & recipiendos, & custodiendos, & servandos, sicut supra ostendit, profiteor. Suppositas igitur antiquiorum Pontificum Epistolas, quarum tamen falsitatem non omninò perspectam habebat, confert cum Canonibus ubique receptis, & per Epistolas veras Summorum Pontificum confirmatis; At non disputat utrū Summi Pontifices possint, interveniente legitimā causā Canones temperare.

5. Inanis erat subtilitas Hincmari Remensis, cum Gelasium Papam Decretalibus Summorum Pontificum reverentiam, non autem exactam obedientiam præstandam voluisse interpretabatur, adverbium venerabiliter magis attendens, quàm participium recipiendas. Ista enim sunt verba Gelasii in Concilio Romano anno 494. Item Decretales Epistolas, quas Beatissimi Papa diversis temporibus ab urbe Romana pro diversorum Patrum consultatione dederunt VENERABILITER RECIPIENDAS. Quod autem hæc vox venerabiliter obedientiam, ac subjectionem non solum non excluderet, sed etiam eximiam requireret, apertissimè colligitur ex eo quod Gelasius paulò ante de Epistola S. Leonis ad Flavianum, quæ veluti fidei regula circa Mysterium Incarnationis ab Ecclesia universa semper fuit habita, sic statuit; Item Epistolam B. Leonis Papa ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum destinatam, cujus textum quispiam si usque ad unum iota disputaverit, & non eam in omnibus VENERABILITER RECEPERIT; anathema sit. Hinc infer quid sit VENERABILITER RECIPERE Decretales Summorum Pontificum ex sensu Gelasii.

6. Fortassis etiam quia Hincmarus alicubi pro consultatione lege-

legerat *consolatione*, putabat illas Decretales, non tanquam disciplinæ regulas exequendas, sed quasi pro consolandis afflictis scriptas, cum veneratione tantum suscipiendas.

7. Imò licet Canones tantopere commendaret, ubi suis consiliis suffragabantur, illis per Sedem Apostolicam aliquando derogari curabat; Quod certissimum est argumentum ex ipsius mente Summum Pontificem non ità esse Canonibus subiectum, ut ab iis recedere, vel ab iis alios solvere non possit. Etenim Hincmarus à Benedicto III. & à Nicolao Primo privilegium postulavit, quo solius Romani Pontificis iudicio reservaretur, licet ex primo Canone Concilii generalis Ephesini à Concilio Provinciali, saltem in certis casibus posset deponi; *si quisquam Metropolita Provincia (verba sunt Canonis Ephesini) derelicta sancta, & œcumenica synodo, aut accessit ad illorum defectionis confessum (qui se à Concilio sejunxerant) aut accedet in posterum, sive cum Cœlestio sensit, aut sentiet, ipse nihil amplius poterit agere adversus Provincia Episcopos, ut qui jam inde à Synodo totius Ecclesiasticæ communionis expers sit factus, & prorsus inutilis, sed & Episcopis illius Provincia, circumque vicinis Metropolitibus recta sentientibus subiacet, ut omninò dejectus sit à Sede Episcopatus.* Verba verò privilegii à Nicolao Primo concessi Hincmaro sunt ista; *nullius excommunicationis, vel obligationis, seu condemnationis sententia SINE DECRETO ROMANI PONTIFICIS tenebris adstrictus; sed si à quocunque, vel undecunque fueris compellatus, ut debeat iudicari, Apostolici Papa iudicio te reservari nostrà, imò B. Petri autoritate decernimus: nec alterius cuiuscunque Juri, vel iudicio te subijci, EXCEPTA POTESTATE SEDIS ROMANÆ PONTIFICIS, nec ad alterius Provincia Primatis Synodum, nisi ex communi placito posse convocari mandamus.* Similia continet datum à Benedicto III. privilegium.

8. Hanc privilegii partem defendit Hincmarus epist. 44. quæ est ad Episcopos Diœcesis Remensis cap. 24. autoritate S. Leonis epist. 84. quæ Anastasium Theffalonicensem Episcopum sanctæ Sedis Vicarium monet, non potuisse sine sua autoritate deponi Metropolitanum; *sed etiam si quid grave, intollerandumque committeret (Nicopolitanus Metropolita) nostra erat expectanda censura; ut nihil prius ipse decerneres, quam quid nobis placeret agnosceres.* Fuit autem hæc Epistola scripta post Concilium Ephesinum, cujus Canon mox relatus Metropolitanorum judi-

judicium Episcopis Provinciæ, & vicinis Metropolitibus permittit; sed ante Concilium Chalcedonense, cuius Canones nonus & decimus septimus Primati, aut Episcopo Constantinopolitano illud iudicium tribuunt; ne putes idem S. Leonem, cumque secutos Pontifices idem Metropolitanorum iudicium sibi reservasse; quod Concilium Chalcedonense Ephesino derogasset; sed quod hanc à Christo facultatem accepisset, cui non possit à Canonibus quidquam detrahi.

9. Sed quis magis impugnat, quam Hincmarus regulam illam quâ volunt aliqui libertates Gallicanas niti, quod scilicet summus Pontifex Conciliorum Canonibus ita subsit, ut ei resistere liceat, si quid adversus Canones moliatur. Licet enim Hincmari referret ad tuendum suum privilegium non subeundi alterius quam Romani Pontificis iudicii, Canones 9. & 17. Chalcedonenses defendere, ut illud cum jam esset Concilii œcumenici autoritate munitum, non cogeretur sanctæ Sedi acceptum referre: Tamen in opusc. 55. capitulum scilicet cap. 23. & cap. 24. Canones illos vi carere affirmat ex eo quod à Romanis Pontificibus non fuerint recepti, quod probat testimoniis sanctorum Leonis, Gregorii, & Gelasii. Prolixiora sunt illa capitula quam ut hic exscribi debeant. Videantur, si lubet, apud ipsummet Autorem loco citato.

C A P U T VII.

De praxi libertatum Ecclesiæ Gallicanæ circa Canones octavæ Synodi.

1. **I**llustrissimus Petrus de Marca lib. 2. cap. 17. num. 1. Argumentum in favorem libertatum Gallicanarum trahit à non acceptatis, & non observatis statim aliquibus Canonibus octavæ Synodi Constantinopoli habitæ sub Hadriano II. Colligit autem non fuisse receptos, tum ex eo quod Hincmarus illorum in suis litteris non meminert, tum quod Ademarum tradat constituta inibi fuisse aliqua Canonibus antiquis adversa; tum denique quod Concilium illud variis Ca-

Q noni-

M. C.

De libertatibus
Ecclesiæ Gallicanæ
C. III
23.

122 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
nonibus mores in Gallia receptos, & jura Regia offendat. Sed
etiamne tempore octavæ Synodi Conciliorum generalium
Canones prætextu libertatum Ecclesiæ Gallicanæ respueban-
tur? Mira libertas, quæ cum in Canonum custodia posita
sit, rejiciendorum Canonum Conciliorum generalium facul-
tatem tribuit. Quæcunque igitur illa Synodo recentiora, qua-
lia sunt ferè omnia, quæ à Puteano collecta sunt, vel ab
aliis citantur ejus materiæ tractatoribus, libertatum Gallica-
narum fundamenta non sunt, quippe quibus illæ longè anti-
quiores sint: Et tamen si recentiora illa corruant, nescio
quo fulcimento sustentabuntur libertates.

2. Verùm enim verò licet Episcopi Gallicani Canones il-
los statim recusassent, non continuò libertatibus Ecclesiæ
Gallicanæ adscribenda esset recusatio, quæ poterat ex mul-
tis aliis causis oriri: v. g. ex eo quòd Ludovicum sui Legati
non Itatorum solum, sed etiam Francorum Imperatorem in
Concilio Constantinopolitano appellaverant, quòd Carolus
Calvus, & Antistites Gallicani probare non poterant; Quip-
pè cum ille Lotharii nepotis sui defuncti partem Regni Gal-
lici usurpasset in injuriam prædicti Ludovici, ad quem utpo-
tè mortui fratrem hæreditario jure pervenire debuerat: illi
usurpationem illam confirmassent, præsertim Hincmarus,
qui Carolum illius Regni partis Regem coronaverat in Conci-
lio Metensi, ut in quinto capite dictum est. Quæ ratio eò vero-
similior evadit, quòd Canones octavæ Synodi recitati fuerant
in sess. 10. in qua Ludovicum sui Legati Itatorum, atque
Francorum Imperatorem dixerant. Intererat igitur & Caro-
li, & Hincmari, quem Carolus speciali benevolentia pro-
sequebatur, & à quo vicissim colebatur, specialiter mo-
rosos se in recipiendis, & exequendis illis Canonibus præ-
bere.

3. Si qua verò in hoc Concilio circa disciplinam antiquam
facta est immutatio, & parva fuit, & necessaria. Quantam
enim antiquitati reverentiam tribueret, & quantum ei inhæ-
reret passim demonstravit, vel in ipsis etiam Canonibus, quos
citat Dominus de Marca. Duodecimus sic incipit. *Apostolicis,
& Synodicis Canonibus concordantes, &c.* Decimusseptimus antiquis
Canonibus innititur: *eum nusquam sacri Canones sanxerint, &c.* In

vigesimo secundo habentur hæc verba : Concordans prioribus Conciliis sancta hæc, & universalis Synodus definit, &c.

4. Sed quis credat octavam Synodum antiquorum Canonum auctoritatem non satis fuisse veneratam, lectis his ejus verbis act. 10. cap. 1. Regulâs, quæ sancta, & Apostolica Ecclesia tam à sanctis famosissimis Apostolis, quam ab Orthodoxorum universalibus, nec non, & localibus Conciliis, vel etiam à quolibet Deo loquo Patre, ac Magistro Ecclesiæ tradita sunt, servare, & custodire profiteremur, his, & propriam vitam regentes, & omnem Sacerdotii cathalogum, sed & omnes qui Christiano censentur vocabulo, penis, & damnationibus, & è diverso receptionibus, ac justificationibus, quæ per illas prolata sunt, & definita, subijci canonicè decernentes; tenere quippè traditiones, quas accepimus sive per sermonem, sive per epistolas Sanctorum, qui antea fulserunt, Paulus admonet aperte magnus Apostolus.

5. Canones illius Concilii mores in Gallia receptos, & jura Regia non ita offendunt, ut hinc inferre liceat ad repudiandos eos adhibitas fuisse Ecclesiæ Gallicanæ libertates, ut ex summario eorum examine liquebit.

6. Duodecimus Canon, inquit Dominus de Marca, Principum suffragia ab Electionibus arceat, cum tamen absque Regis consensu, etiam post octavam Synodum Electiones in Gallia non fierent: sed non penitus excludit Canon ille ab Episcoporum Electionibus Principum suffragia. Damnât tantummodò factas PER VERSUTIAM, ET TYRANNIDEM PRINCIPVM. An libertatis Ecclesiæ Gallicanæ dixerit partem esse, ut per versutiam, & tyrannidem Principum Episcopi eligerentur? An etiam libertas Ecclesiæ violaretur, si usquequave Principum suffragia ab electionibus arcerentur?

7. Decimusseptimus, ut supponit idem Autor, Episcopos omnes sistere se Concilio Patriarchæ jubet, neque Principum jussu impediri, cum tamen à Regno discedere & Synodo interesse absque consensu Principis vetitum esse Gallicanis Episcopis doceat Hincmarus, &c. An de jure, an de facto loquebatur Hincmarus? causabatur Archiepiscopus ille à Regno discedere ob prohibitionem Regis se non posse. Jus autem prohibendi Regi non tribuebat. Imò epist. ad Nicolaum Papam, quæ decimusseptimum locum occupat in tom. 2. editionis Sirmondi satis aperte declarat, teneri quemlibet Episcopum à summo Pontifice Romam

vocatum accedere; Dignum, & iustum est, ut quemcumque Episcopum Romanus Pontifex ad se Romanum venire mandaverit, si infirmitas, vel gravior quacumque necessitas, vel impossibilitas, sicut sacri praesigunt Canones, eum non detinuerit, ad illum venire studeat. Atqui sacri Canones jus Regibus non concedunt, sed potius negant, Episcopos, quominus à Regno propter Ecclesiastica negotia exeant, prohibendi; Nam v. g. Concilium Aurelianense III. anno 538. Episcoporum excusationem rejecit, qui à Conciliis abessent eo praetextu quod haberentur in loco alteri Principi subiecto, quasi non liceret Episcopis ob causas Ecclesiasticas proprii Principis territorio excedere. Hanc Ecclesiae seu Episcoporum libertatem acerrimè vindicaverat Concilium Turonense II. anno 567. can. 2. cuius haec sunt verba; *Bis ad Synodum quolibet anno Episcopi Comprovinciales cum Metropolitano conveniant, aut saltem semel, sine cujuslibet excusatione persona, id est Regia, vel privata. . . sed sicut dictum est neque per impedimentum ordinationis Regia, neque sub occasione utilitatis. . . debeat à Concilio separari, Apostolo praedicante: Quis nos separabit à charitate Christi, tribulatio, an persecutio, an gladius, &c. . . NON DEBET SPIRITUALI OPERI ETIAM REGALIS PRAEFERRI PRAECEPTIO, cum primum in Ecclesia sit mandatum: Diliges Dominum Deum tuum ex tota, &c. Unde non debet praeecepto Domini persona cujuslibet hominis anteponi, neque debet terrena conditionis actio, vel persona terrere, quos Christus spe Crucis armavit. Addit poenam excommunicationis. Vide S. Bernardum epist. 131. eximium summi Pontificis jus ad vocandos ad se Episcopos declarantem.*

8. Sed suam mentem aperit ipse Hincmarus. Statim enim post verba jam jam relata ista subjungit; *Et quicumque viderit, vel audierit quod Rex, & Episcopi Apostolicae Sedis summum Pontificem promptè obaudiunt, & honorant, & promptius, & humiliter eis subiecti sui obediunt. Debent ergo & Rex, & Episcopi summo Pontifici obedientiam in hujusmodi rebus praestare.*

9. Adde Canonem illum eò praecipuè spectare non ut Principibus prohibeat, ne Praesules ab adeundo Concilio Patriarchali deterreant, sed ut Metropolitanis Concilio interesse nolentes excusationem illam falsò non praetendant. *sed quoniam sunt quidam Metropolitanorum (verba sunt Canonis) qui ne secundum vocationem Apostolici Praesulis occurrant, à mundi Principibus se detineri sine*

ratio

ratione causantur, FLACVIT TALEM EXCVSATIONEM OMNIMODIS ESSE INVALIDAM licet tale impedimentum & fictam prohibitionem Metropolitanorum suggestione diversis modis fieri didicerimus. Eundem dixi præcipuum esse Canonis scopum. Nam damnat etiam Principes qui Episcopis obstant (intelligo sine justa causa,) ne accedant ad Concilia, ut enim culpandi non essent Reges qui Episcopos congregari non sinerent, quos certo scirent, aut non temerè judicarent aliquid contra Regnum, aut Reges ipsos injustè moliri: ita impietatis rei essent, ut notat idem Canon, si Congregationem Synodorum, dum Ecclesiæ necessariæ sunt, impedirent: Rationem exprimit his verbis; *Cum enim Princeps pro suis causis Conventus frequenter agat, IMPIVM EST, ut summos Praesules ad Synodos pro Ecclesiasticis negotiis, & ut jam in exordio legitur, urgente necessitate celebrandas impediunt, vel eosdem à Conciliis eorum prohibeant.* Tantùmque abest ut statutum illud Ecclesiasticam libertatem violet, ut ipsa etiam Gallicana Concilia declaraverint, quod supra notavimus, non esse justam absentiam à Concilio causam, quod Episcopi in alterius Regis ditione constituti sint.

10. Eodem Canone 17. prohiberi putat prædictus Autor, ne Synodus fiat præsentis Principis, quod moribus Gallorum adversabatur, qui Synodos in Palatio ut plurimum celebrabant, etiam sub Carolo Calvo post octavam Synodum. Verùm finis quoque præcipuus istius Canonis est, docere, Principis præsentiam non esse necessariam, ut ex ejus verbis colligitur, quæ sunt ista: *Illud autem tanquam perosum quiddam ab acribus nostris repulimus, quod à quibusdam imperitis dicitur, non posse Synodum absque Principali præsentia celebrari: cum nusquam sacri Canonis convenire Principes sæculares in Conciliis sanxerint, sed solos Antistites; Unde nec inveniisse illos Synodis, exceptis Conciliis universalibus, invenimus.* Subjungit quidem ista: *neque enim fas est sæculares Principes spectatares fieri rerum, quæ Sacerdotibus Dei nonnunquam eveniunt: Sed hæc dictorum potius rationem quàm expressam continent prohibitionem.*

11. Sed quid ista omnia Ecclesiasticam libertatem juvant? Nunquid tunc libera est Ecclesia, cum ei dominantur Principes sæculares? Quando Reges non eo moventur Ecclesiasticæ disciplinæ zelo, quo flagrabant Carolus Magnus, Carlomannus, Ludovicus Pius, & alii quidam, nonne me-

tuendum est, ne illorum præsentia suffragiorum libertatem tollat potius, quam procuret, præsertim si quid eis displiceat, aut incommodum sit?

12. Nec fuit in Gallia mos constans, ut Principes Concilii interessent. In prima Dynastia Clodoveus aberat à Concilio Aurelianensi, quod, cum primum fuerit in Gallia sub Regibus Christianis, ceu exemplar intuendum vult alibi Petrus de Marca. Cum Charibertus Prætextatum Rothomagensis Archiepiscopum in Synodo Parisiensi judicari postulavit, tradito Episcopis Canonum Codice recessit ante causæ discussionem, ut notat Gregorius Turonensis. Verum quidem est Regem tunc partem fuisse.

13. In secunda Dynastia Reges sæpè in Conciliis præsentés extiterunt, at non solum annuentibus, sed etiam interdum hortantibus Summis Pontificibus, quibus perspecta erat illorum Religio, & Ecclesiasticæ disciplinæ zelus; & quia illorum autoritas Ecclesiæ tunc temporis maximè necessaria erat. At fuit aliquoties in Concilio Carolus Calvus etiam post octavam Synodum, quæ id prohibuisse videbatur. Ego quidem arbitror aliquando Hincmarum Archiepiscopum Remensem, qui, ut jam diximus in Regis animum magnâ pollebat autoritate, operam dedisse, ut Regis præsentia intercederet in Conciliis, in quibus obtinere aliquid cupiebat, ut depositionem Nepotis in Concilio apud Attiniacum anno 870. mense Maio. Aliquando Carolus proprias rationes curaturus interfuit, ut Ticinensi, & Pontigonensi anno 876. in quibus confirmatum illi fuit Imperium, scilicet à Joanne VIII. Pontifice in Ticinensi, & à Sedis Apostolicæ Legatis in Pontigonensi. Ergò sanctæ Sedis, vel saltem Episcoporum consensus Regis præsentiam probavit.

14. In tertia Dynastia, sive quod octavæ Synodo parere vellent Reges Galliæ, sive aliis de causis rarò interfuerunt Conciliis, nisi fortè à Summis Pontificibus invitati, ut Ludovicus Crassus Concilio Remensi, cui præfuit Calistus II. aut ex alia occasione admodum rarâ.

15. Denique supponere videtur Autor, qui supra, Canonem 22. octavæ Synodi Laicos ab Episcoporum electionibus omninò excludere. Verùm eis permittit Canon, ut ab Ecclesia

clesia invitati accedant; si vero quis Laicorum ad concertandum, & cooperandum ab Ecclesia invitatur, licet huiusmodi cum reverentia; si forte voluerit, obtemperare se asciscantibus. In hoc autem quod liberam; & indefinitam facultatem Laicis non concedit, libertatibus Ecclesiae Gallicanae, ut communiter definiuntur, consentit. Concordans prioribus Conciliis, ut verbis ipsiusmet Canonis utamur.

CAPUT VIII.

De Regibus Christianissimis libertatum Ecclesiae Gallicanae defensoribus, & de Universitate Parisiensi earum propugnatrice.

1. **P**etrus de Marca, & Petrus Puteanus, qui ad libertates Ecclesiae Gallicanae pertinere volunt, ut Rex Franciae in temporalibus Romano Pontifici non subiaceat; varia veterum Regum exempla Summis Pontificibus resistentium in rebus ad dominium, aut regimen temporale spectantibus, referunt, sed quid de illis sentiendum sit ex dicendis circa primam propositionem in libro sequenti intelligetur.

2. Hic tantum animadvertendum est Principes, dum iura sua se tueri profiterentur, libertatem quidem Regni obtinuisse, non autem libertates Ecclesiae, sed potius adversus illos, has libertates fuisse allegatas: Quando, inquit Gotfridus in opusculo ad Callixtum Papam cap. 6. Ecclesia Saculari Potestati subijcitur, quae ante Domina erat, ancilla efficitur, & quam Christus Dominus dicitur in Cruce, & quasi propriis manibus de suo sanguine scripsit, charitatem libertatis amittit. Dixerat autem cap. 4. Rex, & Romanus Pontifex cum unus contra aliam, alter pro Regni consuetudine, alter pro Ecclesiae libertate erigitur, REGNUM ILLAM CONSVETVDINEM OB-
TINERE NON POTEST, NEC POTERIT; & Ecclesia sua libertatis amittit plurimum. Non à Philippo IV. sed à Bonifacio VIII. Ecclesiae libertas allegabatur. Rex tantum libertatis nomen ad significandam liberationem à iugo legis Mosaeicae, aut à Diabolica tyrannide institutum volebat, ideoque illam Laicis cum Ecclesiasticis esse communem.

3. In

3. In alio sensu Reges Gallia dicuntur à Clero Gallicano libertatum illius Ecclesiae Protectores, quia scilicet autoritate Regia impediuntur, vel reparantur injuria, quae à Curia Romana illius Regni Ecclesiae inferri praetenduntur. Sed quam duram servitutum induxerit illa libertatis protectio, & jam in primo libro insinuavimus, & adhuc magis demonstrabimus, ubi de appellationibus tanquam ab abusu differemus.

4. Nusquam autem in antiquis monumentis legitur, Reges Franciae Protectorum, aut Defensorum Ecclesiae, velle libertatis Ecclesiasticae, titulo insignitos, quod Summis Pontificibus restitissent, etiam praetextu amovendae à Clero Gallicano injuria à Curia Romana illatae. Rarissima sunt vetera hujusmodi tuitiois exempla, nisi fortè aliquando Reges Episcopis, quos diligebant, nomen suum commodaverint, ut Carolus Calvus Hincmaro Remensi in virulentis illis ad Hadrianum II. litteris, quae extant in 2. tom. operum dicti Hincmari sub num. 42. edit. Sirmondi, & in litteris ad Joannem VIII. quae sunt ibidem num. 47.

5. Illustris libertatum Ecclesiae Gallicanae propugnatrix est Academia Parisiensis, cujus olim maxima erat in illo Regno autoritas. Ex praescripto S. Pauli 1. ad Timoth. 3. Oportet Episcopos esse Doctores, & illi legitimi, ac proprii sunt magistri à Spiritu sancto positi, non solum, ut autoritate sua regam Ecclesiam, sed etiam ut predicarent ac doctrinam pascant. Unde, ut notat S. Hieronymus in haec verba epistolae ad Ephesios cap. 4. vers. 18. Alios autem Pastores, & Doctores; Omnis Pastor Doctus: non omnis qui Doctus, est & Pastor. Ex S. Augustinus epist. 59. Pastores autem, & Doctores, quos maxime ut discernere voluisti, eosdem puto esse, sicut & tibi visum est, ut non alios Pastores, alios Doctores intelligamus; sed ideò cum praedixisset, Pastores, subjunxisse Doctores, ut intelligerent Pastores ad officium suum pertinere doctrinam, &c. Tamen multiplices illorum curae vix tempus concedunt studendi rebus, quibus indigent, ut potentes sint exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere, quemadmodum praecipit Apostolus ad Titum 1. in adjutorium advocandi fuerunt Doctores, qui sapientiam omnium antiquorum exquirentes in Prophetis vacantes, narrationem virorum nominatorum conservantes, in versutias parabolarum simul introeuntes, occulta proverbiorum exquirentes, & in absconditis parabola

bolarum conversantes in medio Magnatorum ministrarent, ut de sanctis Doctoribus canit Ecclesia ex Ecclesiast. 39. Ex quo factum est, ut maximus honor rerum Divinarum Doctoribus merito tribueretur.

6. Inter cæteras non solum Gallia, quibus sine dubio præeminet, sed etiam totius Europæ Universitates celebres semper extitit Parisiensis fama, & in negotiis omnibus Ecclesiasticis autoritas, ut in ejus historiâ non ita pridem editâ legenti cuique licet advertere. Summa fuit ejus in propaganda fide, in extirpandis schismatibus, atque componendis controversiis diligentia, & industria.

7. Extirpandi schismatis desiderium olim illi suasit præponendum esse Summo Pontifici Concilium Oecumenicum, dum quis esset legitimus Pontifex non satis constaret, quæ sententia certissima videtur, deinde etiam si legitimum esse Pontificem non dubitaretur, Concilio postpositus est. Postea verò non esse infallibile Pontificis judicium, etiam circa Jus Divinum, & Ecclesiasticum assertum est à multis ejus alumnis contra antiquorum, & multorum etiam ex Recentioribus ejus Facultatis Doctoribus sententiam, quos libro 7. referemus.

8. Cùm vel Pontifices, vel Pseudo-Pontifices exactionibus, ac Beneficiorum reservationibus Ecclesiam Gallicanam opprimerent, Universitas studii Parisiensis, & quantum potuit restitit, & Principis, ac Senatûs potestatem implorandam duxit. Atque hinc evenit, quod supra dicebamus, ut paulatim Magistratus sæculares rerum, & negotiorum ferè omnium Ecclesiasticorum judicium sub prætextu conservandæ libertatis, corrigendi abusus, tuendæ possessionis, &c. usurpaverint.

9. Absit à me, ut florentissimæ illius Academiæ famæ aliquid detractum velim, quippe qui sciam quantum doctrinâ suâ Christianæ Reipublicæ conferat, tamen dissimulari non potest celebrem illam Academiam ad Principum voluntatem nimium aliquando deflexisse. Id fateri videtur etiam Cæsar Egassius Bulæus in historia Universitatis Parisiensis tom. 4. ad annum 1379. tempore Schismatis accidisse. Nam licet electio Urbani VI. magis canonica videretur, ejusque partes secuta primùm fuisset, tamen ad Clementem VII. accessit, eo quod

R

Rex

130 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
Rex Carolus Quintus, & Regni Magnates ejus partes amplexi fuissent. Fatendum tamen est, inquit Bulæus, plus ipsam Gallicani status intuitu adductam, quam cause Clementina bonitate convictam consensisse, futuramque fuisse neutrius partis, si Respublica id ferre potuisset, cujus interest in iis præsertim rebus, in quibus de Religione agitur habere consensum saltem publicum, si non animorum. Papæ judicium infallibile non esse tunc Facultas Parisiensis decrevit, cum Reges à Romano Pontifice dissiderent; Qua in re Principum potentissimorum, ac præsentium, desiderio aliquid concessum est.

10. Nec abfuit fortassis proprii honoris, & utilitatis studium à posterioribus Doctorum deliberationibus. Primò infallibile Papæ judicium, sibi injuriosum declararunt in censura Amadæi Guimenii anno 1665. quasi non pari ratione possent Oecumenicorum Conciliorum infallibilitatem suæ injuriæ adscribere. Nec in causis Fidei, & Religionis Judices à Deo instituti sunt, sed Consultores tantum adhibiti Doctores Episcopali caractere non illustrati, & à Summis Pontificibus, sicut à Conciliis Oecumenicis perinde consuli possunt in difficultatibus, quæ studium, & animi perspicaciam desiderant.

11. In Beneficiis laborabant illi, ut arbitror, pro Dei honore, & Ecclesiæ utilitate, suspectus nihilominus erat illorum zelus, cum ea suis conferri curabant, qua in re coacti sunt agnoscere scrupulosam Canonum observantiam aliquando Ecclesiæ obesse. Beneficiorum enim dispensationem liberam Episcopis dimitti, quibus ex jure communi competit, tam ægrè tulerunt, ut à Lectionibus cessaverint, donec illa libertas, antiquis Canonibus confirmata abrogaretur: Eodem anno, inquit Bulæus supracitatus ad annum 1399. per totam quadragesimam cessatum est à Lectionibus in Universitate teste Joanne Juvenale de Ursinis: PROPTEREA QVOD EDICTO REGIO REDDITA EVERAT ORDINARIIS omnimoda Beneficiorum Ecclesiasticorum DISPOSITIO, ET DISPENSATIO. Videbat Universitas Prælatorum in distribuendis Beneficiis injustitiam: Experta autem antea fuerat Universitas eos famulis, & famulorum amicis ea conferre solitos potius quam doctis, & literatis; Quæ res plurimas turbas excitasset inter partes nisi satisfactum fuisset Universitati.

12. Undè patet quàm incongruè libertates Ecclesiæ Gallicanæ in illibatâ antiquorum Canonum custodiâ eorumque adversus Summum Pontificem propugnatione collocentur: quandoquidem Universitas Parisiensis antiquis Canonibus, Beneficiorum collationes Episcopis adscribentibus, derogandum censebat; urgebatque, teste eodem Bulæo, ut illa collatio Summo Pontifici reservaretur, quem sperabat æquius illa dispensaturum. Sunt alia quamplurima in historia prædicta, ex quibus constat Universitatem Parisiensem in suum commodum Canonibus per privilegia derogari à Summis Pontificibus impetrasse.

13. Donentur sanè Beneficiis viri graduati, dummodò Universitates nonnisi capaces ad gradus promoveant, ii que aliundè Beneficiis digni sint. Consulantur in rebus obscuris, & difficilibus Doctores pietate, ac doctrinâ celebriores, sed supremæ Romani Pontificis autoritati antiqua reverentia, & debita restituatur obedientia; salva sint Universitatibus sua privilegia, sed autoritas à qua emanarunt, ut par est, excolatur.

C A P U T I X.

De Joanne Gersonio Cancellario Parisiensi.

SI libertates Ecclesiæ Gallicanæ doctrinâ Illustrissimorum Antistitum Conventus Parisiensis continerentur, non immeritò earum præcipuus Autor laudaretur Joannes Gersonius Universitatis Parisiensis Cancellarius, vir pro sua pietate, doctrinâ, & zelo plurimum commendandus. Ipse enim Primus ex Theologis Catholicis Summum Pontificem Concilio generali inferiorem, & errori, etiam cum tanquam supremus Pastor aliquid toti Ecclesiæ fide Divinâ credendum proponit, obnoxium esse docuit; Quæ duo capita principaliora sunt; alia etiam tradidit, sed non adedò absolute.

2. Non potuit tamen Gersonius ab antiquorum doctrinâ ità recedere, quantumvis adversus immensos sui temporis abusus stomachatus, quin plures super sint in ejus operibus

132 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
sententiæ propositionibus Comitiorum Cleri Gallicani ad-
versæ, ut suis locis ostendemus.

3. Multa concurrerunt, ut Gersonius suæ doctrinæ plu-
rimos in eo Regno Discipulos habuerit. Remissus aliquan-
tùm avitus sanctæ Sedis cultus à tempore dissidii inter Boni-
facium VIII. Papam, & Philippum IV. Franciæ Regem,
nec non ob asperum à vicinis Pontificibus tum legitimis,
tum schismaticis, aut dubiis impositum circa Beneficia, &
redditus, jugum: confusio Ecclesiastici regiminis, & cor-
ruptio disciplinæ, ob diuturnum & pertinax schisma; ipsius
Gersonii fama, nec non ejus in extinguendo schismate zeli
prosper eventus, naturalis hominum propensio ad immi-
nuendam superiorum, quorum præceptis promptius, ac fre-
quentius urgentur, auctoritatem: adhæsiō succedentium
Doctorum sententiis, quas Academiæ suæ proprias, & ni-
hilominus insignes, arbitrantur.

4. Veruntamen, si Gersonii auctoritatem spectes, etsi non
contemnendâ sit, propter eas quas diximus ipsius dotes, est
tamen aliorum ejusdem Academiæ alumnorum contraria sen-
tientium, v. g. S. Thomæ, & aliorum, quorum testimo-
niis utimur, auctoritate, minoris in Ecclesia existimationis:
si ejus doctrinæ fundamenta solo veritatis amore diligenter
scruteris, minùs quàm contrariæ, quæ in libris sequentibus
proferentur, solida comperies. Si ergò auctoritate metienda
est doctrinæ dignitas, plus est iis tribuendum, quorum &
persona, & scripta publicè tota veneratur Ecclesia: si solis
cedendum est probationibus, priùs exuendus est privatus af-
fectus, & dimittenda præjudicia: Quæ conditiones in om-
ni contentionum genere mutudò ab utraque parte postu-
lantur, sæpiùs à neutra præstantur, hic omninò necessariæ
sunt.

5. Edmundus Richerius antequam adversus sanctæ Sedis
Dignitatem stylum apertè convertisset, Gersonium Apolo-
gia indigere sensit. Quamobrem in ejus vita, quam cum hoc
titulo ejus operibus editionis anni 1606. præfixit (ejus
enim editionis autorem se ipse prodit in præfatione ad suas
vindicias, quod obscurè tantum indicaverat Illustrissimus
Cardinalis Perronius in Oratione ad tres Ordines Regni Fran-
ciæ

ciæ an. 1614.) Vita Joannis Gersonii Doctoris, & Cancellarii Parisiensis ex ejusdem operibus collecta an. 1606. Illic objicit sibi Richerius; At inquit, lib. de ascribilitate Papa edidit. Respondet. Verum id quidem est, sed attende ad scribina, quo bacchante lucubratum fuit, tum omnia bene concordabis. Enimverò Parisiensis Academia, cum duos antipapas de Ecclesia auctoritate sic inter sese colludentes cerneret, ut neque a Tu neque habitu, unien- de, & concordante Ecclesie rationem retinerent, &c. Et infra; Caterum qui libellum de ascribilitate cum titulo comparavit, omniaque benigne exami- navit, animadvertet tractatum hunc eruditissimum non id velle quod heretici ca- villantur, aut invidiosum illud lemma præsert: Quoniam Ecclesie auctoritatem non absolute, & formaliter, sed CASUALITER TANTVM quoad abu- sum, & exercitium auctoritati Pontificie antecellere demonstrat Gersonius.

6. Certè Gersonium zelo suo contra abusus, quos & in Ecclesiastico, & in politico regimine invaluisse cernebat, longius quam par erat, abreptum fuisse, nemo sapiens, ac justus negabit. Audi enim quid scripserit de summis Pontifi- cibus Tomo secundo in regulis moralibus tit. de præceptis Decalogi. Casus multi esse possunt, in quibus aliquis se gerens pro Papa, & pro tali habitu ab Ecclesia, poterit à subdito licite vel occidi, vel in carce- rari, vel per medium quendam appellationis ab eo, vel subtractionis à sua obe- dientia, declinari, nisi forte obstare monstratur constitutio aliqua non humana solum, sed Divina atque revelata, huic naturali juri præjudi- cans.

7. Nec mitius egit erga Principes Politicos. Ait enim opusc. contra adultores. Confid. 7. Error est dicere terrenum Principem in nullo suis subditis dominio durante obligari, quia secundum jus Divinum, & naturalem aequitatem, & verum domini finem, quemadmodum subditi de- bent fidem, subsidium, & servitium domino, sic etiam dominus subditis suis fidem debet, & protectionem, ut si eorum manifestè, & cum obstinatione in inju- ria, & de facto prosequatur Princeps, tunc regula hæc naturalis: Vim vi re- pellere licet locum habet, & id Seneca in Tragediis. Nulla Deo gravior victima, quam Tyrannus, &c. Ad idem est Tullius 3. de Officiis. Vide serm. ad Re- gem nomine Universitatis Parisiensis.

8. Sed si in communi Gallicanarum libertatum definitione stemus, non poterit Gersonius earum fautor censerì, qui Canonibus, præsertim in favorem Litteratorum, & maximè Theologorum, derogandum pluries sensit. Status Prælationis (inquit in opusc. de statibus sub titulo de statu Prælatorum

134 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS ,
confid. 14.) si fiat limitatio sui usus in Beneficiis conferendis , vel in exem-
ptionibus , non debet rationabiliter conquiri , dum hoc manifestè fit propter studium
litterarum , præsertim sacra doctrina.

9. Credo equidem Gersonium , & Universitatem ipsam ,
ut jam antea dixi , litterarum profectum , & fructum in Ec-
clesiam à viris doctis proventurum spectasse , in procurandis
beneficiis , ac exemptionibus , Magistris , & Alumnis suis con-
tra juris communis dispositionem. Sed cur Regularibus , aut
alterius conditionis hominibus bonum similiter finem propo-
situm in petendis privilegiis non tribuamus ? Cur Univer-
tas Parisiensis tot favoribus à sancta Sede donata , similia be-
neficia cæteris invidet ? Cur verò supremum Ecclesiæ Pasto-
rem erga nos tantum fidelem , & prudentem dispensatorem ,
erga alios prodigum dissipatorem judicabimus ? Cur Cano-
num tantum nobis commodorum violatio , servitus intole-
randa reputabitur , minus commodorum dispensationem non
solum tanquam licitam , sed & ferè ut debitam impetrare eni-
temur ?

10. Fateor , & sæpè profitebor sanctis illis Ecclesiæ legi-
bus esse strictè inhærendum , quandiù gravissima causa recede-
re ab illis non cogit ; sed propter quosdam abusum potestatem
ipsam negandam non esse defendo , præsertim ab illis , qui
frequenter ad eam recurrunt.

C A P U T X.

De quibusdam aliis Scholæ Parisiensis Doctoribus.

1. **P**ost Gersonium , schisma inter Eugenium XVIII. Pa-
pam & Concilium Basileense , occasionem præbuit
scholæ Parisiensi sese in celebri illius Cancellarii doctrina
firmandi , ac nonnullis Doctoribus pro ea scribendi. Deinde
orto dissidio inter Julium II. summum Pontificem , & Lu-
dovicum XII. Franciæ Regem , Joannes Major , & Jacobus
Almain in Ludovici defensionem eandem doctrinam adhibue-
runt. Eam ferè sopitam initio hujus sæculi suscitavit Ed-
mundus Richerius ; alii identidem promoverunt , donec Il-
lustris-

Iustrissimi Præsules Parisiis congregati; sua declaratione, ac Regis brachio adversus renitentes invocato, eam ita stabilire conati sunt, ut ab ea nemo dissentire auderet, & ex modernis aliis eam palam profitentibus, aliis impugnare non audentibus, ad posteros tanquam indubitata transmitteretur.

2. Sed non defuerunt unquam in Gallia, nec in ipsa quidem schola Parisiensi, qui summi Pontificis causam tuerentur: & quæ veritatis vis est, sperandum est non defore, qui absque præjudicio, & privato affectu de rebus judicent, & contentis pollicitationibus, & minis, quod sentiunt, liberè promant.

3. Non est autem hic de singulis dicendum, qui prædictam doctrinam, vel propugnarunt, vel impugnarunt. Cùm enim ejus defensorum opuscula collegerit in suis vindiciis Edmundus Richerius, illa simul cum ejus Libello *de potestate Ecclesiastica, & politica* in libro nostro octavo recensimus: eorum autem, qui contra senserunt testimonia circa quamlibet propositionem referemus.

4. Sed non idem fuit omnium illius doctrinæ propugnatorum aut scopus, aut affectus. Quidam enim, alii aliis modestiùs, Patronorum tantùm seu Advocatorum personam sustinuerunt. Quidam nebulonum more pacem turbare studebant: alii injuriam sibi, ut putabant, illatam ulciscentes, dolorem hac ratione lenire conati sunt: alii vel eximii ingenii laudem, vel præmium aucupati sunt; alii, ut credere par est putabant obsequium se præstare Deo, ac veritati testimonium perhibere. Quæ autem, cujusque mens fuerit, Deus scit. Nobis judicare non licet, nisi quantum eorum verba, & stylus significant. Duorum tantùm, utpotè magis insignium specialis nunc temporis facienda est mentio, scilicet Edmundi Richerii in hoc capite, & Joannis Launoii in sequenti.

5. Ne quis autem putet nos temerè dixisse aliquos eam in partem pravo affectu impulsos, præmittendum est quod scribit Henricus Spondanus ad an. 1627, num. 2. occasione censuræ libri Antonii Santarelli. *Ceterùm, inquit, quoniam hæc Doctrinæ Sorbonicorum dissidia non aliunde procedebant, quam ex occultis schismatis*

M. C.

De
libertatibus
de GallianaCIII
731

ris feminibus, quæ à multis fovebantur; occasione inde sumta, Eminentissimus pietate, & doctrina Franciscus Cardinalis Rupifocaldus pro suo in conservacionem unionis Ecclesiæ, quam isti discerpere studebant, zelo, libellum scripsit in schismaticos, quem Regi dicavit, hortans, ut tanto malo auctoritate sua pre-
veniret.

6. Sed ad Richerium. Prodiit an. 1611. liber. De Ecclesiastica, & politica potestate suppressio auctoris nomine. Die nona Mensis Martii proximè sequentis damnatus est à Concilio Provinciæ Senonensis, Præside Illustrissimo Cardinali Perronio; Ob multas, verba sunt Decreti, quæ continet propositiones, expositiones, & allegationes falsas, erroneas, scandalosas, schismaticas, & ut sonant, hereticas. Simili censura notatus est die 24. Mensis Maii etiam proximè sequentis à Concilio Provinciali Aquensi, scilicet ut continens propositiones, allegationes, & doctrinas falsas, scandalosas, schismaticas, hereticas, & impietatem, gravemque errorem sapientes. Utrumque Decretum refertur à Patre Labbeo tom. ult. Conciliorum.

7. Condemnationem illam narrat Spondanus ad annum 1612. n. 3. & addit; Idemq; Richerius auctoritate Regiæ, & Decreti Facultatis depositus est à Syndicatu ejusdem Facultatis, quem gerebat. Fuere etiam multi, qui contra eundem libellum scripserunt: plenissimè consultavit Andreas Duvallius insignis Doctor Sorbonicus, & Regius Theologiæ Professor in Universitate Parisiensi primarius: haud tamen propterea cessante Richerius à suis MOLITIONIBVS, QUIBVS multos alios in suas partes allegit, cum VEHEMENTI SUSPICIONE SCHISMATIS. Illius libelli præcipuum fundamentum confutavit validissimè doctissimus Pater Petavius Aurelianensis à Societate Jesu Theologorum Dogmatum tom. 3. lib. 13. cap. 14. 15. & 16.

8. Fuit etiam Romæ damnatus Richerii libellus, primum sine nomine auctoris, deindè nominato Autore, ut videre est in Decreto Sacræ Congregationis Indicis 2. Febr. an. 1622.

9. Illustrissimus Cardinalis Perronius in ea, quam habuit ad tres Ordines Regni Franciæ an. 1614. oratione; tacito Richerii nomine, illius consilium in curanda nova operum Gersonii, cum ejus effigie, cum elogiis, & inscriptionibus editione, detegit, quod scilicet Gersonius adversus Romanum Pontificem scripsisse videretur. Licet enim, ut diximus,
Cár.

Cardinalis Perronius de industria Richerii nomen subticuerit, prodit se ipsemet Richerius in suarum vindictiarum præfatione ad Lectorem his verbis; *Cardinalis Perronius eidem (Richerio) in Conventu trium Ordinum Regni Galliarum anno 1615. grandi vitio dedit, quod Joannis Gersonii Doctoris Christianissimi opera de integro novis typis excudi procurasset anno 1606.* Tot sunt in Gersonii vita ejus operibus editionis prædictæ præfixa, sententiæ in aliis Richerii operibus iisdem verbis repetitæ, ut tacente etiam Richerio stylus ipse satis eum indicasset.

10. Accusat autem Illustrissimus Purpuratus eum, vel eos (loquitur enim in numero plurali, fortè ut invidiam minuat) qui Gersonii opera de integro novis typis excudi procuraverant, quod Autores deinde fuerint propositionis illius, contra quam tum perorabat, quæque Romano Pontifici omnem prorsus jurisdictionem, tum directam, tum indirectam in temporalia Regum adimebat; Cum antea, scilicet tempore Henrici III. Franciæ Regis, quando bellis civilibus flagrabat Gallia, ipsi quasi antesignani, aut potius faeces extitissent seditiosæ doctrinæ, quam adversus Regem defendebant, & vulgabant in thesibus disputatis ac typis excusis. Ex quibus thesibus duas istas refert; „Certissimum est „comitia, seu status de jure Divino, ac naturali Regibus „esse superiores. Licitum fuit cunctis Franciæ populis arma „capere adversus tyrannum, quo nomine intelligebant Henricum III. Addit autem prædictus Cardinalis, putasse illos culpam posse diluere, si ad alteram partem, & quidem extremam se transferentes in summum Pontificem stylum converterent, ac decertarent.

11. Qua in re, subjungit idem Cardinalis, quoniam cum hostibus Ecclesiæ consentiebant, aut saltem propè ad illos accedebant, multos nacti sunt adjuutores, ac fautores, à quibus inducti sunt, ad emittenda, prætextu obsequii Regi præstandi, schismatis semina. Undè constat quam parum famæ suæ consulant, qui à Richerio præsidium accersunt.

CAPUT XI.

De Joanne Launoio Theologo Parisiensi.

1. **J**oannes Launoius Doctor Parisiensis Richerianæ doctrinæ sectator fuisse videtur. Vir quidem eruditus, sed Censor nimis subtilis, sæcularis potestatis acrior vindex, Pontificiæ ferè impatiens, præsertim ex quo ejus quoddam opusculum sacræ Congregationis indicis censurâ notari meruit. Hanc ille graviter sentiens (quæ enim in Gallorum animis supersunt avitæ erga sanctam Sedem reverentiæ semina ejusmodi censuras contemnere non sinunt, licet aliud ali-quandò verbis significetur) aliisq̄ue causis impulsus ad im-minuendam summi Pontificis autoritatem se denique ferè to-tum contulit, congestis in ejus defensores, quos in sum-mario Epistolæ 4. primæ partis *Curie mancipia* vocat, injuriis. Sed ea est illorum præsertim Baronii, & Bellarmini, quos præcipuè infectatur, doctrinæ, ac pietatis celebritas, ut illius Doctoris scriptis minimè obscurandam putem, maxi-mè cum styli acrimonia exulceratum ejus animum prodat; ac Romani Pontificis, ejusque Officialium parum æquum Judicem demonstret.

2. Inscitiæ, ac imprudentiæ accusationes præclara Bellar-mini, quem sæpius impetit, opera repellunt. Malæ fidei suspicionem arect eximia pietas, ut injuriæ Launoii sibi, ac suis operibus plusquàm Bellarmino, vel ejus doctrinæ de-trahant. Ego quidem, si quid illi Purpurato minus exactum exciderit (ut res adeò difficiles prolixè tractanti contingere aliquando potuit) juramento, quod edidit *jam senex, & mor-ti proximus* plenam fidem non habere crimen putarem, scripsit, inquit in præfatione ad recognitionem suorum librorum, *Deo teste, quod verum esse existimavi, non gratiam hominum, vel propriam utilitatem, sed honorem Dei, & Ecclesiæ commodum respiciens. Neque in scriptis meis aliquid à Divinis litteris, aut sanctorum Patrum regulis alienum sciens posui.* Hoc juramentum plus apud me habet autoritatis, quàm quod lego apud Launoium Epistolarum parte prima
epist.

epist. ultimâ, ubi eum conatus esset probare autoritate Clementis VII. Pontificem Conciliis subesse, subjungit. Nos Clementem, & Sedem Apostolicam sequimur, non Rainaldum, non Curiam: Absit per Deum immortalem.

3. Præcipuum, ac ferè unicum Launoi principium est; in rebus Theologicis, scripturâ, & traditione agendum: quod omnes Catholici libentissimè amplectuntur; Scripturæ autem sacræ verba juxta unanimum consensum Patrum accipi vult. Hoc etiam juxta mentem Concilii Tridentini, quod citat, nullus Catholicus inficiabitur.

4. Sed eâ doctrinâ plurimum abutitur, verba Concilii Tridentini ad alium sensum inflectens: hæc enim sunt verba Concilii sess. 4. *Ad coercenda petulantia ingenia decernit, ut nemo sua prudentia inmixtus in rebus fidei, & morum ad adificationem doctrina Christiane pertinentiam, sacram Scripturam ad suos sensus contorquens contra eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimum consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari audeat. Vetat Concilium Scripturam interpretari contra sensum, quem tenuit, & tenet Ecclesia, aut contra unanimum consensum Patrum; sed non declarat falsa esse censenda quæcumque ab Ecclesia non sunt, ut vera declarata, vel aliquem Scripturæ sensum non esse verum, nisi eam omnes Patres ita interpretati fuerint. Omnia quidem, quæ circa fidem, & mores Scripturâ sacrâ contineri tenet Ecclesia, vel docet traditio Patrum omnium testimoniis comprobata, vera sunt, & certa; sed omnia, quæ vera sunt, & certa, & in Scriptura sacra continentur, non declarabit particulatim Ecclesia, nec unanims Patrum consensus; atque sine hac declaratione, vel consensu nihil velle admittere tanquam verum, aut certum, etiamsi legitimâ consequentiâ ex aliquo Scripturæ loco deducatur, vel aliis solidis argumentis confirmetur, prorsus absurdum est.*

5. Iniqua est igitur Launoi censura contra Bellarminum, quando ejus sententiam rejicit, eò quod non probetur Scripturæ sacræ testimoniis unanims Patrum consensu expositis. Satis enim est, ut ex Scripturæ locis, quæ Bellarminus citat, sequatur conclusio, quam ex illis deducit, licet sancti

Patres eam, quia non sese obtulit necessaria occasio non deduxerint, modò contrariam nunquam intulerint, ut certè non intulerunt. Alioquin enim sequeretur ex innumeris Scripturæ locis nihil Theologicè concludi posse, cùm pauca sint, quæ sancti Patres variè interpretati non fuerint, ut animadvertere licet: v. g. in illo loco, quem discussit Launoïus initio Epistolæ primæ 6. parte, quique ad astringendam Conciliorum auctoritatem proferri solet; *ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Matth. 18. Quas enim affert sanctorum Patrum interpretationes, illæ inter se discrepant, nec potest aliquis adduci Scripturæ locus ad constituendam auctoritatem Conciliorum generalium ad decidendas infallibili iudicio controversias de Fide, aut aliud quid simile præstandum, qui ab aliquo ex Patribus non fuerit in alio sensu acceptus.

6. Quantùm ad traditionem; cùm traditionum multa sint genera, si eam solam intellexit argumentis Theologicis inservire posse, quæ Divina cùm sit, eadem, quæ Scriptura sacra pollet auctoritate, ipse nullum argumentum Theologicum opponit Bellarmino: v. g. ut probet jus convocandorum Conciliorum non pertinere ad solum Pontificem. Quæ enim decem primis epistolis in parte 6. Epistolarum collegit testimonia, ut octo prima Concilia fuisse ab Imperatoribus indicta, ostendat, traditionem Divinam nec faciunt, nec significant; nec circa jus Divinum, sed circa factum non revelatum à Deo versantur. Si traditiones humanas intelligit, non solum ex se infallibili certitudine non gaudent, sed & si alter Launoïus inveniatur, eas in discrimen adducet omnes, aut ferè omnes.

7. Cæterùm Launoïus, qui vel Scripturæ locum per unanimum Patrum consensum explicatum, vel traditionem constantem requirit, ut alicui propositioni assensum dare permittat, quomodo præstat ipse, quod ab aliis petit? sine ullo Scripturæ loco, ac sine ulla certa traditione, imò sine ulla ratione positiva unico argumento negativo, ac fortè levis quibusdam conjecturis, testimonia communi omnium consensu recepta passim evertere conatur: vultque Autori fide digno aliquid asserenti non credi, postquam ipse plu-
rium

rium aliorum idem neque affirmantium, neque negantium verba congesit, quasi unius, aut paucorum assertio, aliorum etiam in majore numero silentio non præponderet.

8. Argumenta Philosophica, & à vera Theologia aliena nuncupat, quæcumque à Scriptura, vel traditione non peccantur: Cùm ipse aliquando rationibus utatur, quæ nec Theologo, nec Philosopho, imò nec viro gravi digna sint. Quem enim vel mediocri ingenii virum non pudeat istius, v. g. Launoii ratiocinationis Epistolarum parte prima, epist. ultima. Alexander VII. in Constitutione, quam in favorem sententiæ asserentis Deiparam ab originali peccato fuisse præservatam edidit, utitur his verbis; *Accedentibus quoque plerisque celebrioribus Academicis.* Inter Academias celebriores est Parisiensis. Academia Parisiensis non habet aliud fundamentum suæ opinionis præter Decretum Concilii Basileensis sess. 36. Itaque si Alexander VII. Academias celebriores Parisiensem, & Coloniensem ex eo approbat, quod Immaculatam Virginis Conceptionem propugnaverint, BASILEENSE Concilium approbat necesse est. Notat autem (ut videas quo iudicio ratiocinationem suam componat) sessionem 36. deposito Eugenio, substituto in illius locum Felice V. & beato Ludovico Cardinali Arelatensi Præsede celebratam esse. Quasi Alexander VII. non solum approbaverit Decreta Concilii Basileensis Summum Pontificem Concilio subjiçientia, sed etiam Eugenium IV. ritè depositum, & Amedeum legitimum Pontificem declararit in constitutione circa Conceptionem B. Virginis, in qua ne verbum quidem de illis facit, quæque necessaria omninò non fuisset, si Concilii Basileensis rem eandem statuentis sess. 36. recepta fuisset autoritas.

9. Alia, prout feret occasio, adducemus. Hæc nunc sufficiant ut qui Launoii opera legunt, præsertim ejus Epistolas, quæ omnes, paucissimis exceptis contra Pontificiam auctoritatem tendunt, agnoscant in styli acrimonia, censuræ suis opusculis inustæ dolorem; in argumentis frequentius ab eo tractatis, ac ferè in omnibus ejus epistolis, Jurium sanctæ Sedis extenuandorum studium, in probando argumentorum, plerumque negativorum debilitatem, aut conjècturarum argutias, atque ità non ei plus fidei tribuant, quàm obtinere ejus probationes mercantur.

10. Quæ cautio eò est magis necessaria, quod ut Doctores, quos impugnat, conslet invidiam, non solum falsa, sed & incredibilia affingit, quis enim ei fidem habeat: v. g. cum epist. penult. tom. 1. pag. 7. sic scribit; *Eugenius III. epistola octava ad Episcopos Germaniæ tradit contra Deum, & Sacrorum Canonum sanctiones nulli omnino petitioni possunt præbere consensum. Novi & corrupti Doctores tradunt. Romani Pontifices contra Deum, & Sacrorum Canonum Sanctiones petitioni cuiuslibet possunt præbere consensum. An Bellarminus, aut alius similis Scriptor tradidit Rom. Pont. contra Deum petitioni cuiuslibet posse præbere consensum.*

C A P U T XII.

De aliis libertatum Ecclesiæ Gallicanæ defensoribus.

1. **T**Ractatus omnes, ut in primo libro diximus, aut ferè omnes circa materiam istarum libertatum Gallicanarum ante se scriptos in unum volumen collegit Petrus Puteanus, Gallicè *Du Puy*, &, quia nuda ferè inibi continebantur dogmata, probationes in alio volumine protulit. Cum autem utrumque malè fuisset exceptum, & quandam inieciisset futuri schismatis suspicionem, magnamque libertatibus illis invidiam peperisset, Illustrissimus Petrus de Marca tunc Ordinarius in Sacro Regis Christianissimi Consistorio Consiliarius, & in Navarræ Parlamento Præses, quatuor libros edidit sub titulo *Dissertationum de Concordia Sacerdotii, & Imperii, seu de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*, quibus post ejus mortem Stephanus Baluzius ex manuscriptis ejusdem Autoris, ut asserit, quatuor alios adjunxit. Carolus Fevret deindè, aliique Causidici, ac varii generis Scriptores Gallicani nullam prætermiserunt occasionem extollendarum; & multiplicandarum suarum libertatum.

2. Primum volumen Petri Puteani novemdecim Tractatus, seu Acta complectitur; in quibus nullum est, quod vel ab Officialibus Regiis, vel à Causidicis, aliisque Laicis conscriptum non fuerit, ut mirum videri non debeat, si Potestates sæculares in detrimentum Ecclesiasticæ attollant, quan-

quandoquidem hujusmodi Autorum rationes temporales, crescere putantur, decrescente autoritate Ecclesiasticâ, ut etiam qui Clericali charactere insigniti ad officia sæcularia promoti, sæpè laicalem jurisdictionem protendere magis nitantur, quàm spiritualem, ut deberent, illâsam servare. Inserta quidem est primo volumini quædam deliberatio Cleri Gallicani, sed occasione tantùm apologiæ à Carolo Faye Senatore Parisiensi compositæ, undè in Actorum indice non fit illius distincta mentio, quasi quæ ab Ecclesia emanant, ad libertates Ecclesiæ Gallicanæ non pertinerent, nisi quatenus ad Regem, aut ad Magistratus sæculares ordinantur.

3. Fuerant autem scripti omnes illi Tractatus, aut ferè omnes tempore dissidiorum inter Romanam Curiam, & Gallicanam, omnes post schisma inter Pontifices Romanos, & Avenionenses, Ab Autoribus Potestati Ecclesiasticæ parùm æquis, imò si Optato Gallo credimus, quod ipse affirmare non ausim, plerique ab hæreticis. Quamobrem quæcunque ibi continentur, cum & ab Autoribus suspectis profecta sint, & ab antiquitate non commendentur, non majorem merentur fidem, quàm quæ probationibus elicitur, quæ tamen aut nullæ sunt, aut raræ, ac debiles.

4. Alterum volumen in quadraginta capita distinctum edidit Puteanus, ut hunc defectum suppleret. Sed eò tendunt omnia, ut dignitas, & autoritas Regis, Regionumque officialium contra Ecclesiæ jura extollantur. Nullum enim est, in quo de illis principaliter, vel saltem, quamvis rarissimè, minùs principaliter non agatur. Ut intelligas non hic veras Ecclesiæ libertates exponi, sed viam indicari, quâ illa in servitutem redigenda, vel reducta jam sit à sæcularibus potestatibus.

5. Videtur voluisse Puteanus Regi Christianissimo, ut alio volumine plura Regna, plurimasque Provincias, ità istis libris Ecclesiam ipsam omninò subicere, ut ei supremo dominio uti liceat, in Ecclesiam quidem Gallicanam, quando, & quantum libuerit, in alias verò ditiones cum viribus superior extiterit.

6. Non semel demiratus sum libros Petri de Marca de Con-

134 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
cordia Sacerdotii, & Imperii tantam apud Clerum Gallicanum eximiâ doctrinâ, & sapientiâ præditum existimationem obtinere potuisse. Licet enim doctrinam à Puteano exscriptam, & confarcinatam nonnihil temperaverit, jurisdictionem tamen Ecclesiasticam plurimum depressit, quanquam subtiliori ratione. Facta profert, vel apertè injusta, vel dubia, nec improbat, quasi Historicum tantum agere decrevisset, sed avidè suscipiuntur exempla quælibet iniquis desideriis consentanea, cum ita proponuntur, ut nihil proferatur, quod ab eorum possit imitatione avocare?

7. Difficillimum sæpè est illius Autoris consilium perspicere, adductis enim exemplis, vel testimoniis rem illum confecisse putes, cum adductis exemplis, vel testimoniis contrariis, vel appositis modificationibus, aut exceptionibus in alteram partem declinat, quam etiam aliquando rursus extenuat. Omnia statim concedit, omnia deindè sensim retractat, ita tamen ut bilancem in partem laicæ potestatis semper inclinet, quod ipsemet satis apertè confessus videtur in Epistola ad Innocentium X. anno 1646. 7. Kal. Octobris scripta, cujus fragmentum refert Stephanus Baluzius in ejus vita illi operi præfixa: FATEOR, inquit, EO IN LIBRO PRINCIPIS PARTES PRO MVNERIS MEI RATIONE FOVISSE, PRÆSIDEMQUE POTIVS IMPLEVISSE, QVAM EPISCOPVM. Et paulò inferiùs; *ne libri publicati invidia desideriis meis obesset libello altero Barcinone edito, quem huic charta adunxi, hallucinationes meas deprecatus sum; OPVS CENSURÆ B. V. SVBMISI, quam plenâ mente amplexarum voveo, & Assertorem, vindicemq; libertatis Ecclesiasticae futurum.*

8. Erat quidem vir, ut ejus opera testantur; magna doctrinæ suppellectile instructus (quæ fortassè causa est, cur ejus opus de Concordia Sacerdotii, & Imperii tanti fiat, etiam ab iis, quorum jura imminuit) sed erat ingenii Aulæ desiderii nimium indulgentis. Pacis sese studiosum nusquam non exhibet, sed ita ut, vitandorum dissidiorum causa, velit Ecclesiam de jure suo semper aliquid remittere.

9. Satisfecit variis libellis, epistolis, aliisque operibus, sanctæ Sedi, cujus auctoritatem violarat. In scheda etiam à Stephano Baluzio libris de Concordia præfixâ, declarat; *Quidquid præter Canonum, & Decretalium mentem in Gallia circa res Ecclesiasticas*

fiasticus agitur, id fieri ex privilegiis Apostolicis, non autem in Regio, ut quidam autumabant Marca persuasum esse, huic libellum typis mandari curavit, ut publica esset doctrina, quam in hac parte sequitur, professio, ita ut si quem dissertationum ejus editio laeserat, hujus libelli editione curaretur. Verba sunt ipsiusmet Petri de Marca, licet in tertia persona, ut in schedulis fieri solet, ab eo prolata

10. Sanata etiam videntur hac declaratione vulnera Jurisdictioni Episcoporum illata, quandoquidem ex Canonum, & Decretalium mente, quam Marca, exceptis Privilegiis, salvam esse debere insinuavit, potestas Episcopalis à laica prorsus libera est. Cæterum enim Episcoporum jura non parum offenderat v. g. ut hoc tantum exemplum adducam, cum lib. 4. cap. 7. num. 7. Episcopos in rebus Ecclesiasticis Ministerii Regii adjutores tantum exhibet; ipsos verò Reges Episcoporum non solum monitores, sed si deliquerint, etiam ultores; Ait enim, Mirum nemini esse debet, si adeo diligenter rebus Ecclesiasticis se Reges Francorum impenderent, cum eas ad ministerium suum pertinere existimarent, scilicet ut admonitores se præstarent, quo Episcopi ministerium suum juxta Canones peragerent, & in eo capite ministerii Regii adjutores essent. Monitionis autem ea vis erat, ut effectus verba sequeretur, & pœna in contumaces.

11. Non minus infesta sunt Ecclesiæ juribus, quæ in aliis ejusdem argumenti libris sparsa reperiuntur, imò & posterioribus Autoris sensibus, ut ex ultimis ejus operibus conjicitur, valde contraria; Ut Baluzius illos libros, cum aliis in lucem emittens Potestatibus sæcularibus magis placuisse, quàm Ecclesiæ rem utilem præstitisse videatur.

12. Sunt adhuc alii prædictarum libertatum defensores, sed adeo Ecclesiæ infensi, ut plurima scripserint ab hæresi, vel schismate non longè remota, in quibus examinandis, & confutandis, aut damnandis laudabilius operam collocassent Antistites Gallicani, quàm in formandis de universæ Ecclesiæ autoritate Decretis ad remittendam Ecclesiæ Gallicanæ cum Romana necessitudinem, quàm ad firmandam, & restituendam concordiam, aptioribus. Ex illis est Carolus Fevret, qui disciplinam Canonicam non ignoravit quidem, nec dissimulavit, sed ut Jurisprudentiæ, ac Politicæ

T

Fran-

146 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
Francorum subderet. Passim enim in suo tractatu de abusu,
Canonibus, Decretalibus, aliisque autoritatibus Ecclesiasti-
cis satisfacisse sibi videtur dum eis Senatus-consultum op-
pofuit.

C A P U T XIII.

*De Episcopis Gallicanis libertates suas defendentibus, præ-
sertim in Comitibus Parisiensibus.*

1. **V**era, ut libro primo diximus, libertatum Ecclesie
Gallicanæ origo fuit; cum Clerus illius Regni Bene-
ficioꝝ reservationibus, exactionibus, aliisque gravissimis
oneribus à Pontificibus, vel pseudo-Pontificibus tempore
schismatis oppressi; cœperunt, invocato sæculari auxilio,
jugum illud excutere, tanquam servitutem antiquæ liberta-
tis, Canonibus consentaneæ, contrariam. Nec aliud erant
illæ libertates in sua origine, quàm libera Beneficioꝝ, &
redituum Ecclesiasticorum dispositio adversus Pontifices illos,
eorumque Officiales vindicata. Quæ quidem defensio, quia
necessaria, & in se justa videbatur, maximas statim vires
adepta est; & sensim sine sensu ad alia excurrit, in quibus
minus erat justitiæ.

2. Hactenus tamen nunquam Clerus Gallicanus Ecclesie
suæ libertates obtenderat adversus Curiam Romanam, nisi
quando ab ea se nimis premi, ac juribus suis spoliari arbitra-
batur. Modò autem cum summus Pontifex Ecclesias Gallica-
nas à gravissima Regaliæ servitute liberare servare contendit,
Ecclesie Gallicanæ libertates illi objiciuntur, ac gravissimo-
rum dissidiorum semina sparguntur. Quovis colore suam de-
clarationem Antistites Parisiis congregati obducant, eam sa-
pientibus non probabunt; multò minus ejus edendæ consi-
lium. Quis enim obrusi adedò ingenii reperiri queat, qui actum
illum eò spectare non animadvertat, ut Curia Romana odio-
sis illis propositionibus perturbata, cogitationes suas à Re-
galia negotio avertat, eoque conferat, ut in tanti momen-
ti rebus autoritas sua tam grave detrimentum non patiatur, sed

sed malit Ecclesias Gallicanas libertate, quam Sedem Apostolicam auctoritate, ac dignitate sua carere.

3. Equidem licet illa declaratio hoc tempore non prodisset, quo unicuique facillimum est, quis ejus fuerit scopus percipere, quæ ad probandam illius necessitatem adducuntur rationes, fidem facere nullatenus possent.

4. Metuendum scilicet erat, ne Innocentius XI. in consiliis præceps, ad nova molienda proclivis, Principum Christianorum auctoritati infensus, bellorum, ac dissidiorum amans, Regem Galliarum, consilii, & virium inopem à Throno deturbaret, Regnumque opprimeret, nisi tanto malo Clerus Gallicanus quamprimum occurreret, primamque propositionem veluti aggerem impetuosisimo huic torrenti opponeret. Metuendum scilicet erat, ne summus Pontifex suis, suorumque commodis intentus Ecclesiasticum regimen in tyrannidem converteret, neve præ desiderio parentis divitiis, aut potentiâ sæculari augendi, Ecclesiasticam disciplinam perfunderet, omnium inferiorum Prælatorum jurisdictionem ad se traheret, Ecclesiæ denique statum universum confunderet, nisi œcumenici Concilii auctoritas Pontificiæ modum adhiberet. Metuendum scilicet erat, ne Romanus Antistes Canonice disciplinæ hostis; antiquos Canones, præsertim Conciliorum œcumenicorum, & Patrum traditionem, quæ sunt Gallicanarum libertatum fundamenta, convelleret, nisi tertia propositione in tuto posita fuissent. Metuendum scilicet erat, ne fides ab Innocentio XI. labefactaretur, & Fideles in errorem sacris Scripturis, aut constanti traditioni contrarium conjicerentur, nisi quartâ propositione docerentur, non esse irreformabile summi Pontificis iudicium.

5. *At Ecclesia Gallicana Decreta, & libertates multi diruere moluntur.* Ne unus quidem Catholicus id moliat, siquidem de illis libertatibus est sermo, quarum fundamenta *Sacris Canonibus, & Patrum traditione nituntur.* Si autem libertates appellantur, quæ veram Ecclesiæ libertatem perimunt, quæ decreta Ecclesiæ minus commoda quantumvis justa; & antiquæ disciplinæ consentanea, respuunt; quæ innocentes iniquis desideriis sese accomodare recusantes crudelissimè persequendi facultatem præbent; quæ Vicarii Christi mandata contemnunt,

prætextu non servati iudiciorum ordinis, quem impossibile fit observare, nisi partes ipsæ iudices esse sinantur, & innocentes interim patiantur, aut pereant; Certè huiusmodi libertatibus obsistere tam est laudabile, quàm eas propugnare turpe, ac Religiosis Præsulibus indignissimum. Porro si libertates Ecclesiæ Gallicanæ antiquâ disciplinâ continentur, ut communiter tradunt Gallicani scriptores, quomodo defenduntur editis propositionibus, quæ ut infra demonstrabimus, postremis tantum temporibus natæ sunt!

6. Verissimum est quod subjungunt Illustrissimi Antistites, *Nec desunt qui earum (libertatum) obtentu Primatum B. Petri ejusque Successorum Romanorum Pontificum à Christo institutum, iisque debitam ab omnibus Christianis obedientiam, sedisque Apostolicam, in qua fides predicatur, & unitas Ecclesiæ servatur, reverendam omnibus gentibus majestatem imminuere non vereantur.* Verissimum, inquam, illud est, & ex illorum, qui hæc præstare non verentur, numero, esse Antistites ipsos, lectâ illorum declaratione, Primatui Romani Pontificis, debitæ illi obedientiæ, ac Sedis Apostolicæ majestati infensâ plerique suspicantur.

7. Mirum videri non debet si *Hæretici potestatem summi Pontificis invidiosam, & gravem Regibus, & Populis ostentent*, cum capitalissimi illius hostes sint, & paratiores ad dimittendam Religionis observantiam, quàm ad deponendum erga Ecclesiasticam Monarchiam, odium: sed mirum est Catholicos Præsules in deprimenda potestate Pontificia hæreticis excusationem subministrare. At numquid satis apertè declararunt hæretici, quam essent etiam civilis Monarchiæ impatientes? Quis credat eos vero erga Principes sæculares studio adduci ad ferendam graviter Ecclesiæ in Reges jurisdictionem? Num æquiores erga summum Pontificem, aut Principibus obedientiores fore, sperandum est, si, ut eis prætextus ille præripiatur, Reges Ecclesiasticæ potestati subtrahantur? Ne illi utramque potestatem impatienter ferunt, & si sæcularis jugum excutere perinde illis facile esset, Ecclesiasticæ ope libenter uterentur, camque tunc, utpotè minus gravem, magis extollerent.

8. Dubitari posset in primis, an legitima fuerit Illustrissimorum Antistitum Gallicanorum congregatio, quandoquidem

dem se mandato Regio congregatos profiterentur, nullam Ecclesiasticam potestatis factam mentionem. Equidem si autoritas aliqua requiritur in convocante Cœtum, necesse est, ut ille superior sit, habitam rationem non solum personarum, sed etiam negotiorum in Cœtu tractandorum. Non concederetur Episcopo potestas convocandorum Comitiorum ad expediendam negotia politica, sine autoritate Principis, vel tunc, vel jam olim concessam. Dum ergo congregandi sunt Episcopi ad definiendas controversias Ecclesiasticas, non sufficit autoritas Regis, cum in huiusmodi rebus Episcopi ipse, non ei Episcopi subsint.

9. Ut igitur Antistitum Gallicanorum decreta universos Regni fideles obligarent, cum nullus inter eos ceteris omnibus superior sit, non sufficeret, ut Regio mandato convenissent, sed saltem ad ligandos illos, qui vel non consensissent omnino, vel liberum consensum non præstitissent, requireretur consensus summi Pontificis, quem tunc Ecclesiam universam caput esse sine hæresi negari non potest, tunc totius Occidentis singularem Patriarcham ipsa etiam Gallia factetur.

10. Id suadent plurima antiquitatis monumenta, præsertim facultates à summis Pontificibus, Vicariis Apostolicis ad congreganda Concilia ex universa Gallia concessæ; Legati frequenter missi, &c. Id etiam aperte declaravit Nicolaus I. in Concilio Romano anno 865, scilicet *Concilium generale* (de Concilio Episcoporum Gallicanorum intelligebat, & loquebatur) *sine Apostolicæ Sedis præcepto nulli fas esse vocandi.*

11. Multa objecta sunt à Vicario generali Diocesis Ampmamiensis adversus Cœtum Parisiensem, quæ illegitimum esse comprobarent. Præcipue quod ademptam Concilii Provincialibus libertatem eos eligendi, qui ad Comitium generalia deputandi erant, ab eorum, qui à Curia præscripti fuerant, deputatione Electores abstinere ausi non fuerint; Videntes scilicet severe habitos, qui Curiam desiderii non acquieverant in negotio, cuius potissimum causa congregandus erat ille Cœtus. Secundò quod contra jus exclusi fuissent aliqui à Comitio Provincialibus, quos Curia metuerat liberè pro Ecclesiam iuribus vota sua deprompturos. Tertio quod iustis de

150 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
causis ipse Vicarius Generalis illius Cœtus Congregationi sese
opposuisset, Sedemque Apostolicam appellasset.

12. Hæc, & fama publica suadent Curiam, & Aulicos
præcipuas habuisse partes in hoc Cœtu, ex quo decretorum
ejus autoritas plurimum nutat, etiamsi aliorum Ecclesiasti-
corum Virorum illius Regni consensus accederet. Quis enim
nesciat quàm paucorum sit perseverantia, & constantia ad-
versus potentiam sæcularem Philippum IV. adversus Boni-
factum Octavum egregiè defendisse sibi visus est Petrus Pu-
tandus, congestis plurimis instrumentis, quibus totum ferè
Regnum illius Principis appellationibus, & protestationi-
bus adhæsisse perhibetur. Cùm hinc potius manifestum fiat
non ratione simul omnes, sed metu successivè, prout desi-
cebat animus, Regis partes secutos, quod etiam confirmant
Historici.

13. Verùm cùm potuerit Rex Episcopos convocare, non
quidem ut Concilium constitueret, sed ut consilium pete-
ret. Imò potuerint, sicut seorsim singula Concilia Provin-
cialia congregari à propriis Metropolitanis, ita & simul plu-
ra Concilia Provincialia, vel ad Regis invitationem, ut lo-
quebatur Concilium Parisiense anno 555. vel ex communi
consensu, convenire, ut diligentius & maturius res discu-
terentur, non tantoperè laborandum est in inquirendo, an
legitimè congregati sint Archiepiscopi, & Episcopi, quàm
utrùm negotia, quæ definierunt, ejusmodi sint, ut de il-
lis judicium ferre potuerit etiam legitimum Concilium Na-
tionale; nec non utrùm verum, ac justum sit eorum ju-
dicium.

C A P U T X I V.

*Utrùm Cœtus Parisiensis potuerit definire quæstiones ge-
nerales circa Potestatem Ecclesiasticam.*

1. **Q**Uæ Cœtus Parisiensis declaravit, ejus sunt conditio-
nis, ut si vera esset Gallorum doctrina de potestate
Concilii Oecumenici supra Papam etiam extra casum schis-
matis;

maticis, à Concilio Oecumenico, non autem à Comitibus Cleri Gallicani, vel à Concilio Nationali fuissent determinanda.

2. Nam agitur de jure non solum Summi Pontificis, sed etiam Concilii generalis, imò de Ecclesiæ universæ securitate, nempe ad quem pertineat autoritas Decreta irrevocabilia circa fidem edendi; an potestas Ecclesiastica habeat aliquam potestatem in temporalia Regum, & Principum, &c. Quomodo ergò potest Ecclesia Gallicana, ubi de fide, de moribus, ac generalibus disciplinæ capitibus est quæstio, sententiam, inauditis etiam partibus, proferre. Numquid causæ istæ inter majores referri non merentur?

3. Respondebunt fortassis se, quod jam à Concilio Constantiensi definitum fuerat, declarasse, ne à Fidelibus ignoraretur. Sed primò quoad potestatem Ecclesiæ supra temporalia Principum Concilium Constantiense contrarium sensit, ut inferius ostendetur. Secundò, quoad autoritatem Concilii supra Summum Pontificem, non solum plurimi Pontifices (quorum fortasse sententia in suspensionem traheretur, licet non minus suspecti sint Episcopi, cum sibi non quidem divisim, sed conjunctim supremum Pontificem subijcere conantur) sed etiam quamplurimi Doctores ex universis Ecclesiæ partibus decreta Concilii Constantiensis de casu schismatis dumtaxat interpretantur. An ergò ad Ecclesiam Gallicanam pertinet obscurum Concilii generalis sensum interpretari? Decretum, inquit, clarum est, verum secùs aliis videtur; ad quem pertinet hujus controversiæ judicium?

4. Nec juvat reponere, Antistites Gallicanos materiam, quæ ad Ecclesiam universalem videtur spectare, pro suis tantum gregibus declarasse, non autem toti Ecclesiæ articulos Fidei, aut disciplinæ Canones proposuisse. Hoc, inquam, non juvat. Nam primò declarationes illæ generales sunt, & terminis communibus conceptæ. Non enim v. g. declaratur Reges, Gallia in temporalibus non subesse Potestati Ecclesiasticæ; sed Reges, & Principes absolutè, &c. Secundò, causas illas majores, aut etiam maximas esse Galli negare non possunt. Nonne ergò ad sanctam Sedem, vel si suspecta erat, ad Concilium generale ex antiquis Decretis, & ex ipsis etiam Francorum legi-

M. C.

De
libertatibus
Ecclesiæ
Gallicanæ
CIII
231

152 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
legibus erant referendæ. Sed suspectum etiam foret Oecumeneum Concilium, eum ejus quoque interfuit, nisi ei Summus Pontifex præfideret. Ideo scilicet debuit Ecclesia Gallicana, tanquam suprema inter Romanum Pontificem, & Concilium Oecumenicum arbitra, controversiam dirimere.

5. Non adeo faciles erant hujusmodi controversiæ, ut omisâ Romani Pontificis, aut, si mavis Concilii oecumenici consultatione definiri possent; decebatque ut Episcopi Gallicani apud Curiam his S. Petri Chrysologi Episcopi Ravennatis verbis sese excusarent; *Nos enim pro studio pacis, & fidei extra consensum Romanæ Civitatis Episcopi causas fidei audire non possumus*, Epist. ad Eutychem inter Acta Concilii Chalcedonensis par. 1. num. 15. Si quid interim, & ut vulgò dicitur, provisionaliter statuendum fuisset longè majoris erant ponderis rationes, quæ in alteram partem suadebant declinare.

6. Quin etiam hæc declaratio Ecclesiæ Gallicanæ, vel Clero Gallicano tribui non debet, cum qui Comitibus intercesserunt, procuratione caruerint, quæ ad res adeo arduas, & difficiles specialissima requirebatur; Consensus autem, qui fortè ab aliis quibusdam præstabitur vix liber habebitur, cum intentatis poenis, & jam quibusdam inflictis, exigatur.

7. Accedendum jam ad singularum propositionum examen. Quocirca nisi demonstravero propositiones in declaratione Cleri Gallicani contentas universaliter, ut jacent, acceptas esse aperte falsas, saltem constabit longè minus esse probabiles, minusque tutas, quàm earum contradictorias. Atque adeo Comitibus Parisiensibus maximam injuriam illius Regni Fidelibus erga summum Pontificem bene affectis intulisse, dum Edicto Regio, pænisque adjectis, ad assentiendum doctrinæ ad minus de falsitate plurimum suspectæ, atque aliunde sanctæ Sedi adversæ, cogendos curarunt. Tantumque abesse, ut illa agendi ratio libertas Ecclesiæ Gallicanæ nuncupari possit, ut durissima, & Christianæ libertati infensa servitus vocari debeat.

8. Nec puto reperiri quenquam, qui hac declaratione speret revocandos ad gremium Ecclesiæ hæreticos; quippe qui
arbi-

arbitrentur, ut eorum aliqui non sine opprobrio nostræ Religionis jam significarunt, Comitria Cleri Gallicani non parum ad ipsorum doctrinam accessisse, jam plurimum summi Pontificis, cuius obedientiæ sese ipsi usquequaque subduxerunt, auctoritatem imminuere cœpisse, potiusque Catholicos à visibili Ecclesiæ Capite defecturos, quàm ei sese coniungere illi meditentur. Ego quidem sic habeo Regem Christianissimum, qui tam gloriose in reducendis ad Christi ovile Regni sui hæreticis incumbit, ex ea declaratione ad tam præclarum opus, parum accepisse subsidii. Etenim cum summus Pontifex sit centrum unitatis, qui arctius illi adhæret intra finem Ecclesiæ arctius stringitur. Imò, ut notavit Hincmarus supra cap. 7. relatus, Rex, & Episcopi Christi Vicario obedientes, illo exemplo debitam sibi à propriis subditis obedientiam facilius obtinent.

9. Utar autem, ut cœpi nudis ferè auctoritatibus Conciliorum, & Sanctorum Patrum, Doctorumque vel Gallorum, vel in Gallia educatorum, quia illis nixæ dicuntur Gallicanæ libertates, raro autem aliorum Doctorum testimonio, nisi fortè à Gallicanis scriptoribus citati fuerint, aut alia speciali occasione. Rationes etiam adhibebo, sed prout è rebus nasci videbuntur, non cum animi contentione inventas, quia raro hæc materia rationibus à Gallis tractatur, sed plerumque exemplis, aut consuetudine, minusque cavillationibus, & disputationibus obnoxia est auctoritas, quàm ratio,

M. C.

De
libertatibus
Ecclesie Gallicanæ
Lib. III
231